

VENSKAB-DANMARK-KINA.DK

NR.

DanmarkKina

112

2019

FØLG OS PÅ
FACEBOOK/
DANMARK-KINA

- 3 HAVERNES HAVE**
Frode Birk
- 9 KONTAKTEN TIL KINA**
Sidse Laugesen
- 12 INGEN SMALLE STEDER HER**
Alette Scavenius
- 14 KINAREJSE MED FIRE STOP**
Stig Thøgersen
- 22 TRE ANMELDELSER**
- 26 MISTILID, ØKOLOGI OG NYE FORSYNINGSKÆDER**
Anders Sybrandt Hansen
- 29 VERONICA**
Charlotte Ranslet
- 30 PAPIRVEJEN**
Anne Vilsbøl
- 35 PAPIRBROEN**
Julie Brink
- 36 SINDBERG – HVEM?**
Peter Harmsen
- 39 DEN KINESISKE REJSEDRONNING**
Gitte Ørnkow
- 44 DEN KINESISKE DRAGE PÅ SPIL**
Connie Risom
- 46 DKK NYT**
- 48 MOD NYE HØJDER**
Jens Schott Knudsen

Forsiden:

Bagved Shangxiajiu Gågade
i Guangzhou den sidste
aften i hundens år

Foto: Jens Schott Knudsen

EN ÅBEN DØR

Det gentages igen og igen: Kinas dør vil kun åbnes yderligere. Og den bliver aldrig lukket. Fra præsident Xi Jinping og ned er det mantraet, og det startede for godt fyrrer år siden med reformpolitikken. Fra dengang kan man repetere en historie, der er god at kende.

I 1978 besøgte vicepremierminister Deng Xiaoping Japan. Han besøgte en af Panasonics fabrikker i Osaka og bad selskabets grundlægger Konosuke Matsushita om at hjælpe ham med at modernisere Kinas elektronikindustri. Matsushita, 83 år gammel, lovede at gøre sit bedste. Han besøgte Kina og fandt håbløst forældet udstyr, hvorefter Panasonic gik i gang og overførte teknologi, oplærte arbejdere osv. gennem i alt 150 projekter.

Kina lærte alt fra Panasonic om det tekniske og industrielle. Til gengæld fik Panasonic og Matsushita uvurderlig viden om, hvordan man agerer på det kinesiske marked – og fik den goodwill, der åbner døre.

Siden er det kun gået en vej med de direkte udenlandske investeringer (FDI) – opad, og selvom kurven er fladet ud, bl.a. også fordi niveauet er højt, er den stadig stigende. Den direkte udenlandske investering i Kina var 135 milliarder dollars i 2018.

Men der er også en anden gentagelse, der dukker op igen og igen: Kina favoriserer egne virksomheder på unfair vis. I den forbindelse har Kina i mange år påberåbt sig at være et uland, som har haft behov for at udvikle sig, for de vestlige lande har i den grad haft et forspring.

Men hvor længe kan den holde vand? Her er der en større og større anerkendelse i Kina af, at tiden er kommet til at ændre på grundvilkårene. Med et billede siger man, at der skal være en jævn spillebane, og der skal være fair vilkår.

15. marts vedtog folkekongressen en ny lov om udenlandske investeringer, som træder i kraft 1. januar 2020. Den afløser tre gamle love fra 1978. Ift. de bekymringer og problemstillinger, som udenlandske firmaer har nævnt, vil negativlisten (områder af særlig national interesse) blive indskrænket, i øvrigt vil man sikre ensartet behandling af uden- og indenlandske virksomheder, der vil komme yderligere forenklinger af procedurer, de intellektuelle rettigheder (IPR) beskyttes bedre, og i kommentarerne gentages, at der ikke er tvungen overførsel af viden. Den ny lov er også led i Kinas reformarbejde, hvor man vil gå over til et lovbaseret system, der ikke bare kan leve op til, men også vil ændre og forbedre internationale standarder.

Her må man nemlig notere sig, at en af de udfordringer, vi alle har, er, at med en større kinesisk selvbevidsthed og noget at have den i, så kommer der også krav og forventninger om, at vi i det internationale samfund ser på den fælles grund – og den er altså ikke nødvendigvis kun vestlig.

Men et er, hvad Kina siger; hvad siger andre?

Her kan man tage Am-Chin, the American Chamber of Commerce in China, en 100 år gammel organisation. I deres rapport fra 2019 er over halvdelen af medlemmerne positive over for forbedringerne i investeringsklimaet i Kina. Men dermed er der selvfølgelig også knap en halvdel, der ikke mener vilkårene er ens. Man må så her notere sig, jf. stridighederne mellem USA og Kina, at Kina åbent erkender, at der kan være problemer. En åbenhed, man kunne ønske sig andre steder i verden.

At reformpolitikken er reel, kan man se ud fra verdensbankens rapport *Doing Business 2019 – Training for Reform*. Her er en top 100-liste over, hvor i verden det er nemmest at gøre forretning. Efter den er Kina på plads nr. 46, og det er et spring fra plads nr. 78 året før. Kort sagt har Kina gennemført så mange reformer i 2018, at det rykker.

Et sundt forretningsklima er et gode for alle, og fremskridtene demonstrerer i praksis, at den kinesiske ledelse mener det, når man siger, at døren åbnes mere og mere.

God sommer

Julie Brink

DANMARK-KINA udgives med støtte

S.C. VAN FONDEN

DANMARK-KINA er en mellemfolkelig forening, der fortæller om Kina i Danmark. Gennem Danmark-Kina kan du få udbygget din viden om Kina og dyrke din interesse for Kina. Danmark-Kina blev stiftet i 1952.

DanmarKina 友

- Vi udgiver magasinet Danmark-Kina – det bedste på dansk om Kina
- Vi arrangerer fejring af det kinesiske nytår
- Vi udlejer oplysningsmateriale om Kina
- Vi formidler abonnement på kinesiske tidsskrifter
- Vi er med til at udvikle forbindelserne mellem Danmark og Kina

Vil du vide mere om Kina – eller om Danmark-Kina? Så kig forbi på vores hjemmeside, find os på facebook eller kontakt os direkte.

Vi glæder os til at høre fra dig.

VIL DU VÆRE MED?

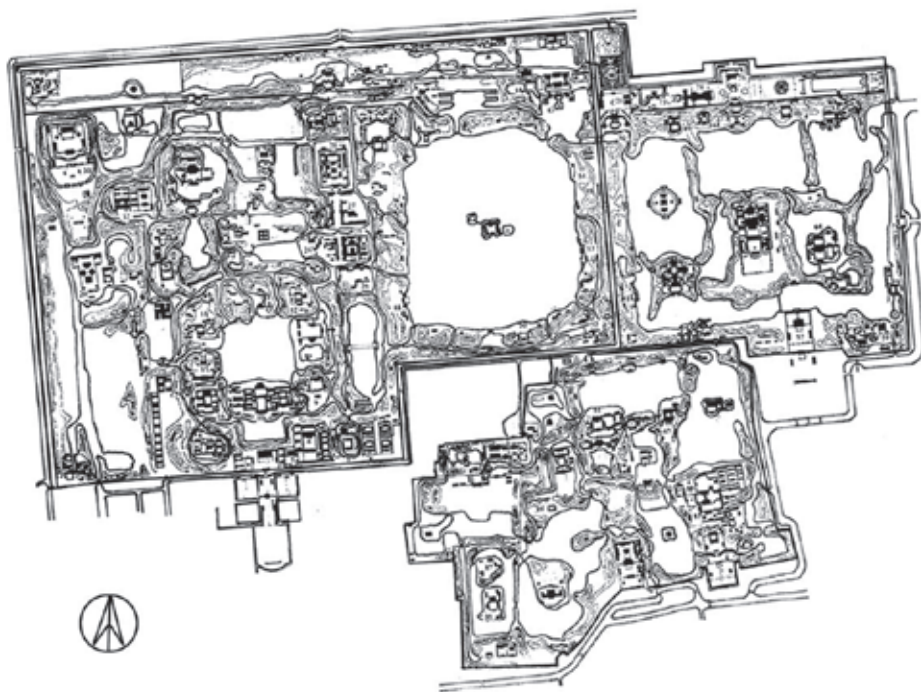
Abonnement	275 kr.
Enkelmedlemmer	275 kr.
Parmedlemmer	395 kr.
Pensionister og studerende	190 kr.
Firmamedlemskab	950 kr.

Kontonummer 9004 4575249200
MobilePay 6135 3741

Redaktion:

Julie Brink (ansv.), Torben Brink og Hans Jørgen Hinrup

Tryk: WERKs Grafiske Hus a/s, Aarhus

Det gamle Sommerpalads

Yuanmingyuan blev påbegyndt i 1709 af kejser Kangxi (regeringstid 1661-1722).

Kangxis fjerde søn, kejser Yongzheng (1722-1735) påbegyndte en storstilet udbygning, ligesom Yuanmingyuan blev hans permanente opholdssted. Den efterfølgende kejser Qianlong (1735-1796) fortsatte udbygningen, og i 1749 stod den østlige Changchunyuan færdig, hvor kejser Qianlong senere opførte det europæisk inspirerede område Xiyanglou mod nord.

I 1774 var også den sydlige Qichunyuan opført. Frem til midten af 1800-tallet fortsatte udbygningen af det kejserlige anlæg under de to følgende kejsere Jiaqing (1796-1820) og Daoguang (1820-1850). I kejser Xianfengs regeringstid (1850-1861) blev de kejserlige haver og paladser vandaliseret og lagt i ruiner.

Det gamle Sommerpalads må ikke forveksles med Det nye Sommerpalads, Yiheyuan.

Foto: Frode Birk

HAVERNES HAVE

6. OKTOBER 1860 nåede franske soldater frem til Det gamle Sommerpalads i Beijing og plyndrede det for alle kunst- og værdigenstande. Det, der ikke blev stjålet, blev ødelagt. To uger senere indledte englænderne en total destruktion af haver og paladser. 3500 engelske soldater deltog i aktionen; de satte ild til bygninger og ødelagde alt af værdi. Branden varede i tre dage og nætter.

Uerstattelige kinesiske kulturværdier, opbygget af Qing-dynastiet gennem 150 år, blev af franskmændene og englænderne nedbrændt og lagt i ruiner på mindre end fjorten dage.

Vi kalder os civiliserede og dem barbarer. Her er, hvad civilisationen har gjort for barbariet

Victor Hugo, fransk forfatter, om plyndringen

Nordvest for Beijings ubestridte centrum, Den forbudte By, ligger det, vi i dag kender som Sommerpaladset, – på kinesisk Yiheyuan (Cheerful Harmony Garden). Nær Sommerpaladset ligger det oprindelige sommerpalads, der nu kaldes Det gamle Sommerpalads, – på kinesisk Yuanmingyuan (The Garden of Perfect Brightness).

Dette er en fortælling om Yuanmingyuans storhed og fald. Yuanmingyuan var juvelen i det kinesiske kejserrige og betragtes som kulminationen på kinesisk havekunst og arkitektur. Qing-dynastiets kejsere byggede gennem generationer et stort landskabeligt kompleks af haver og paladser og berigede dem med en ekstrem værdifuld samling af kunst- og kulturskatte.

I dag fremstår Yuanmingyuan som parkanlæg med spredte ruiner, ødelagt i 1860 af franske og engelske soldater ved afslutningen af 2. opiumskrig.

OPBYGNING – 1709-1860

Haver og landskab er inddelt i tre forholdsvis uafhængige men indbyrdes forbundne områder:

- **Garden of Perfect Brightness** (Yuanmingyuan) er den vestligste og først anlagte del.
- **Garden of Eternal Spring** (Changchunyuan) er den østligste del.
- **Elegant Spring Garden** (Qichunyuan) er den sydligste og sidst anlagte del.

I dag anvendes Yuanmingyuan som en samlet betegnelse for det kejserlige kompleks af haver, landskab og bebyggelse, der i alt dækker et areal på 350 hektar. Qing-dynastiets kejsere boede her og styrede Kina fra Yuanmingyuan i mere end 150 år; Den forbudte By i Beijing blev primært anvendt til formelle ceremonier. Mere end 95 % af det kejserlige kompleks var udført i kinesisk stil, arkitektur og tradition.

Den nordlige del af Changchunyuan-parken blev anlagt efter inspiration fra europæiske forbilleder. Kejser Qianlong havde set stik af vestlige anlæg i rokoko- og barokstil og anlagde denne del med paladser, templer,

Eneste foto af Yuanmingyuan før ødelæggelsen, taget 1860.

Foto: Felice Beato

volierer, bassiner, broer, fontæner, et uden-dørs teater – og en labyrint! Det europæisk inspirerede område er – ironisk nok – i dag det mest synlige, da det blev opført i stenmaterialer, primært marmor. Den kinesiske del var traditionen tro opført med bærende dele og tagkonstruktion i træ og var herved mere sårbar og lettere at ødelægge og brænde ned.

HAVERNES HAVE

I samtiden blev de kejserlige haver benævnt "The Garden of Gardens", og Yuanmingyuan blev betragtet som et mesterstykke og forbillede, der rummede essensen af traditionel kinesisk havekunst, byggende på mere end 2000 års havetraditioner.

Landskabsplanen er tegnet af arkitektfamilien Lei. Til udformning af den europæiske del fik de kinesiske arkitekter hjælp af italieneren Guiseppe Castiglione, bistået af franskmænd Michel Benoist som ansvarlig for fontæner og springvandsanlæg. Området blev designet med berømte landskaber fra det sydlige Kina som forbillede. Ønsket var at frembringe poetiske mindelser og stemninger fra Jiangnan-regionen (syd for Yangtze), hvorfra mange af Kinas berømte digtere og malere stammer.

Det er blevet diskuteret, om det kejserlige anlæg var at betragte som en 'have' eller som et 'palads'. Yuanmingyuan blev i samtiden betragtet som et haveanlæg, deraf ordet "yuan" der betyder "have". Målet var at skabe planlagte men naturligt udseende haver og landskaber og at fremhæve særlige stemninger og udsigter som en miniature af det perfekte landskab.

Iscenesættelsen af landskabet var langt vigtigere end de enkelte delelementer heri. Der var ikke tale om et naturligt landskab, men om et nøje konstrueret og bevidst designet forløb, hvor bjergpartier, søer og vandløb indgik i samspil med bygninger, der spillede en sekundær rolle.

Bortset fra det europæisk inspirerede afsnit var Yuanmingyuan ikke domineret af store paladser men af serier af gårde og haver, hvor omkring bygningerne var placeret. I alt rummede Yuanmingyuan cirka 650 bygninger, der indgik i mere end 100 tematiske grupper med poetiske navne som for eksempel "Garden of Shared Pleasure", "Island of Heavenly Light", "Apricot Blossom Spring Villa", "Jade Terrace of Paradise Island" og "Another Cave of Heaven".

Der var tale om haver og landskaber, bevidst arrangeret i 'naturlige' omgivelser, nøje designet med søer og vandløb, broer,

promenader, stensætninger, beplantninger, pavilloner og pagoder. Hvert kompleks var udformet med henblik på at skabe separate rum og udsigter, samtidig med at de indgik i en landskabelig helhed med åbne kig til bjergene mod vest.

I kinesisk havekunst betegnes de åbne kig som 'jie jing', der kan oversættes til 'lånte udsigter'. Den kinesiske havearkitekt Ji Cheng (1582 – ca.1642) skriver i sin bog *Yuanye* (*The Art of Making Gardens*), 1631 – der betragtes som verdens første monografi indenfor havekunsten – at når man designer en have, så skal man forstå at låne fra det omgivende landskab, tilpasse sig til topografi og omgivelser og opnå den rigtige proportionalitet, så betragteren vil opleve det som et naturligt værk.

Haven er skabt af den menneskelige hånd men skal fremstå som skabt af himlen

Ji Cheng

DESTRUKTION – 1860

Ved afslutningen af 2. opiumskrig i begyndelsen af oktober 1860 havde de vestlige tropper nedkæmpet al kinesisk modstand og indtaget Beijing. Kejser Xianfeng og hans følge var flygtet, og kun eunukker og tjenestepiger var tilbage i det kejserlige palads. Det er derfor ikke muligt at forklare den efterfølgende destruktion af Yuanmingyuan ud fra militære hensyn.

6. oktober 1860 nåede franske styrker frem til Yuanmingyuan og plyndrede paladserne for alle deres værdigenstande, antikviteter og kunst. Det, som ikke blev stjålet, blev ødelagt. Tre dage senere forlod de franske styrker Yuanmingyuan og gik tilbage mod det forsvarsløse Beijing.

18. oktober beordrede englænderne total destruktion af det kejserlige anlæg, og rasede fuldstændig det gamle sommerpalads i Beijing. Det var gengældelse for kinesisk modstand og overgreb mod en gruppe udlændinge. 3500 britiske soldater satte ild på stedet, og branden rasede i tre dage. 300 eunukker og tjenestepiger, der havde gemt sig for angriberne i aflåste rum, omkom. De fleste bygninger blev ødelagt. Ved skæbnens ironi var det hovedsageligt de vestligt inspirerede bygninger, der overlevede, da de var lavet af sten.

Den engelske kaptajn Charles George Gordon skrev om sine oplevelser på stedet:

We went out, and, after pillaging it, burned the whole place, destroying in a vandal-like manner most valuable property which [could] not be replaced for four millions. We got upward of £48 apiece prize money ... I have done well. The [local] people are very civil, but I think the grandees hate us, as they must after what we did the Palace. You can scarcely imagine the beauty and magnificence of the places we burnt. It made one's heart sore to burn them; in fact, these places were so large, and we were so pressed for time, that we could not plunder them carefully. Quantities of gold ornaments were burnt, considered as brass. It was wretchedly demoralising work for an army.

Foto: Ernst Ohlner omkring 1872.

The Forty Views of the Yuanmingyuan fra 1744 – i dag i Bibliothèque Nationale de France

Kort efter sommerpaladsets ødelæggelse arrangerede englænderne og franskmændene en triumferende march til centrum af Beijing i en procession, der symboliserede britisk og vestlig dominans – og kinesisk ydmygelse. Snart efter forlod briterne og franskmændene Beijing, og dermed indledtes den periode, der i Kina ofte benævnes som "ydmygelsens århundrede".

KUNSTVÆRKERNE – TYVEKOSTERNE

De kinesiske myndigheder vurderer, at der blev stjålet omkring halvanden million enkeltgenstande fra Yuanmingyuan, og i henhold til UNESCOs opgørelse er de nu spredt til 45 lande og 200 museer rundt om i verden. I samlingen var bl.a. op til 3600 år gamle genstande, der kan dateres tilbage til Shang-, Zhou- og Han-dynastierne. Kina har ad diplomatisk vej forsøgt at få nogle af de udsøgte kunstværker tilbage – skulpturer, guldbjekter, porcelæn og keramik, jade, kalligrafier, silkerøber og tekstiler – men indtil videre uden større held.

Kinesiske historikere har argumenteret for, at ødelæggelsen var et skalkeskjul for omfattende plyndringer, og det er svært at argumentere imod. En stor mængde af de historiske skatte fra Yuanmingyuan blev ført til Europa, hovedsageligt til Frankrig og Storbritannien, og har nu efterladt en kontroversiel arv i britiske og franske kunstsamlinger. En del af de mest fornemme ting endte i Château de Fontainebleau, hvor Det Kinesiske Museum blev etableret i 1867 med henblik på at huse disse nyligt erhvervede kunstgenstande.

Ikke alle i Europa billigede plyndringerne. Forfatteren Victor Hugo beskrev det sådan her:

One day two bandits entered the Summer Palace. One plundered, the other burned. Victory can be a thieving woman, or so it seems. The devastation of the Summer Palace was accomplished by the two victors acting jointly. ... All the treasures of all our cathedrals put together could not equal this formidable and splendid museum of the Orient. It contained not only masterpieces of art, but masses of jewelry. What a great exploit, what a windfall! One of the two victors filled his pockets; when the other saw this he filled his coffers. And back they came to Europe, arm in arm, laughing away. Such is the story of the two bandits.

Stjernetegnsfontænen, som den så ud, ses forrest ... og som den ser ud i dag.

Foto: Frode Birk

Victor Hugo håbede på, at Frankrig en dag ville føle skyld og returnere de tilranede værdier til Kina. Indtil nu har det ikke været tilfældet, bortset fra enkelte skulpturer fra stjernetegnsfontænen.

STJERNETEGNSFONTÆNEN

Området med haver og paladser opført i europæisk stil lå længst mod nordvest. På den største plads var opført en markant vandfontæne – stjernetegnsfontænen – hvori indgik tolv dyrefigurer repræsenterende den kinesiske dyrekreds af stjernetegn.

Fontænen var skabt af den italienske jesuit Giuseppe Castiglione, formet som et såkaldt vandur, og vidt berømmet for sin skønhed. Små fontæner placeret på trappebalustraden sendte kaskader af vand til de underliggende bassiner, hvori de tolv dyrehoveder på stensokler var placeret på begge sider af fontænen. De korresponderende dyremunde sendte vandstråler i to timer ad gangen, og til middag spyede alle 12 dyremunde vand på én gang.

I mere end hundrede år efter plyndringen

var de 12 dyreskulpturer i privat eje i Europa, men pludselig dukkede fem hoveder op på auktioner. De fem hoveder blev alle opkøbt af kinesere. Dermed er bronzestatuer for ko, abe, tiger, gris og hest nu tilbage i Kina og udstillet på Poly Art Museum i Beijing. Siden er de to dyrehoveder af rotte og kanin købt af en privat fransk samler, der nu – efter store diplomatiske forviklinger – har skænket dem til Kina. Dragefiguren befinder sig efter sigende på Taiwan. Det er uvist, hvor bronzeskulpturerne af slange, hane, hund og får befinder sig.

Kina fokuserer i stigende grad på tilbagelevering af den kunst, der blev røvet og bragt til Europa. Det kinesiske styre betragter dyrehovederne som en del af den nationale kulturarv, som en ulovligt udført nationalskat af stor symbolsk værdi.

DE OTTE! – ÅR 1900

Troen på, at Yuanmingyuan kunne genrejses, fik en kort renæssance, da kejser Tongzhi i 1873 besluttede at genetablere Det gamle Sommerpalads. Det kejserlige hof manglede

dog ressourcer, og allerede i 1874 blev projektet sat på standby. Enkelte bygninger i kinesisk stil, der havde overlevet brandene, var forinden blevet istandsat.

Vestlig indflydelse i Kina op mod år 1900 skabte i stigende grad grobund for nationalisme og folkelig modstand, og Bokseropstanden brød ud i Nordkina. Grundet oprørernes brug af traditionel kinesisk kampsport kaldte europæerne oprøret Bokseropstanden. Specielt var opstanden rettet mod vestlige missionærer, der ved afslutningen af 2. opiumskrig fik ret til at missionere frit i Kina.

En alliance af otte lande (Japan, Rusland, Storbritannien, Frankrig, USA, Tyskland, Italien, og Østrig-Ungarn) slog oprøret ned og invaderede Beijing. Kejseren flygtede, og Yuanmingyuan blev igen ramt. De fleste af de bygninger og haver, der havde overlevet plyndringer og brande og som var blevet restaureret af kejser Tongzhi, blev nu brændt og ødelagt af 'de otte'.

Mange kinesere er i dag af den opfattelse, at det var 'de otte', der stod bag ødelæggelsen af Yuanmingyuan, og man kan sige, at de slog sømmet i kisten. Med denne anden bølge af hærgen og destruktion var Yuanmingyuan lagt helt i ruiner, og alle forhåbninger og drømme om genopbygning var knust.

1900-2018

I perioden efter Bokseropstanden og kejserdynastiets fald blev det ødelagte landskab forladt og brugt som landbrugsland af lokale bønder. Samtidig tjente Yuanmingyuans ru-

iner som byggemateriale for de lokale, hvor hele bygninger blev udført med materialer taget fra Yuanmingyuan, og nye huse blev smykket med skulpturer og arkitektoniske elementer fra tomten.

Den republikanske periode og senere kulturrevolutionen bidrog yderligere til nedbrydning af Det gamle Sommerpalads, idet kommunisterne lagde afstand til enhver erindring om den kejserlige fortid. Det har siden ændret sig, og i 1980 blev området beskyttet af regeringen og udpeget som et sted af kulturel og historisk værdi. Efterfølgende har bestræbelserne været rettet mod at opretholde Yuanmingyuan som en mindepark for mere end 300 års turbulent kinesisk historie.

Tilgroede søer og vandløb er blevet udgravet, ligesom udsigtspunkter og oprindelige sigtelinjer er genskabt ved at fjerne vegetation. Enkelte af de ødelagte bygningsdele er blevet renoveret, og den muromkransede wanhuazhen-labyrint med den ottekantede pavillon i centrum er genopbygget.

Efter Kinas økonomiske genopblomstring har der været forskellige forslag til og planer for en total genopførelse af de kejserlige haver, men de er alle stødt på grund med den begrundelse, at de vil ødelægge vigtige levn af nyere kinesisk historie.

Det 350 hektar store område fremstår i dag som tæt bevokset med stor artsrigdom for flora og fauna. Udover at tjene som vigtigt dyre- og plantehabitat er det kejserlige parkområde i dag en væsentlig modpol til

storbyens hektiske liv som en fredfyldt grøn oase for storbyens borgere. På den måde har kejserens landskabshave fået ny værdifuld betydning for kineserne.

I DAG

Ødelæggelsen af landets smukkeste haveanlæg og palads i 1860 er den dag i dag et meget følsomt og smertefuldt emne, der har skabt grobund for eftertidens nationalisme i Kina. Destruktionen af paladset og haverne er af mange kinesere – samt af udenlandske observatører – blevet set som en barbarisk og kriminel handling.

Yuanmingyuan er blevet et symbol på fremmede magters undertrykkelse af Kina i det 19. århundrede og fremstår som billede på den uretfærdighed, der overgik landet med tyveri og destruktion af nationale kunst- og kulturværdier. I dag indgår ruinerne som et uddannelsessted for 'patriotisk læring og stolthed', som en påmindelse om, hvad der skete.

Nu fremstår Yuanmingyuan-parken i en vekselvirkning mellem åbne søer, omkranset af træ- og buskbeklædte høje. Indimellem dukker der de fineste og smukt dekorerede marmorstykker frem af søjler,

broer, afsatser, pilastre, trapper, fontæner og bassiner, der giver en fornemmelse af, hvilket righoldigt og enestående anlæg der her har været tale om.

Ruinerne af Det gamle Sommerpalads er åbent for publikum hele året rundt og besøges dagligt af tusindvis af kinesere. Flere af søerne er delvist dækkede af lotusblomster, som kineserne elsker. I kinesisk kultur repræsenterer lotusblomster en unik form for skønhed, der symboliserer sindets renhed – som blomsten, der udfolder sig lysende smukt trods dens oprindelse i den mudrede dam.

KILDER TIL BELYSNING AF HAVERNES VISUELLE UDTRYK

Hvordan så det kejserlige anlæg så ud? Af gode grunde findes kun få samtidige øjenvidneberetninger, idet Yuanmingyuan var forbeholdt kejseren og hans hof.

Til belysning af landskabets og havernes form og udtryk findes enkelte værdifulde kilder:

- Vigtigste visuelle dokumentation og vidnesbyrd om kinesisk arkitektur og design i Yuanmingyuan er 40 tavler – **The Forty Views of the Yuanmingyuan** – udført i 1744 af kejser Qianlongs hofmalere. Disse tavler blev taget som krigsbytte af franskmændene i 1860, inden Yuanmingyuan blev ødelagt og brændt ned. (Tavlerne findes nu på Frankrigs Nationalbibliotek).
- Den europæiske del Xiuyanlou blev i 1783 afbildet på 20 forskellige kobberstik, udført af den kinesiske maler Yi Lantai.
- Der eksisterer enkelte fotografier, taget af den britisk-italienske fotograf Felice Beato, der kom til Kina med den britiske hær, sandsynligvis som den første fotograf der besøgte Beijing. Hans samling af fotos er usædvanlig velbevaret og inkluderer det eneste fotografi, der eksisterer af Yuanmingyuan, få dage før det blev totalt ødelagt af britiske tropper. Efter ødelæggelsen har Felice Beato igen været på stedet og taget enkelte fotos.
- Den tyske fotograf Ernst Ohlmer har omkring 1872 dokumenteret de delvist ødelagte og tilbageværende dele af Yuanmingyuan.
- I Yuanmingyuan-parken er der opstillet en fysisk model, der illustrerer, hvordan det kejserlige anlæg kan have set ud.
- Et team anført af professor Guo Daiheng fra det nærliggende Tsinghua Universitet har udført en digital rekonstruktion, der giver et tredimensionelt indtryk af det kejserlige anlæg før destruktoren.
- Yuanmingyuan eksisterer den dag i dag som åben park, indeholdende reminiscenser af pladser, ruiner, broer, søer, topografi og beplantning til fri beskuelse og som fortælling om stedets storslåede forhistorie.

FØRSTE OPIUMSKRIG 1839-1842

Vestlig imperialism var i hastig fremmarch i 18. og 19. århundrede, hvor europæiske magter ønskede at udvide deres oversøiske markeder og etablere nye kolonier. Historien forløb anderledes i Kina end så mange andre steder, bl.a. pga. Kinas størrelse og statsdannelse.

I Europa var der stor efterspørgsel efter kinesiske varer som te, silke, jade og porcelæn. Derimod var eksporten til Kina begrænset, da de kinesiske forbrugere ikke havde behov for eller interesse i Vestens produkter. De kinesiske luksusvarer måtte derfor i hovedsagen betales med sølv.

I jagten på varer, som kineserne kunne have interesse i, fandt englænderne frem til opium, som man kunne hente i kolonien Indien og sælge i Kina. Stigningen i forbruget var astronomisk op til første opiumskrig.

1729	200 kasser
1767	1000 kasser
1835	20.000 kasser
1838	40.000 kasser

Opium er naturligvis sundhedsskadeligt, men virkningen var også samfundsnedbrydende og dræned pengeskassen. Kinas kejser forsøgte at overtale den britiske dronning til at stoppe englændernes narkotikasal, men forgæves.

For at begrænse opiumsforbruget, forbød Kina importen og belejrede de udenlandske handelsstationer, faktoriene, ud for Guangzhou (Kanton), hvor al handlen med Vesten var koncentreret. England slog igen militært, og første opiumskrig var en realitet. Efter nederlag på slagmarken blev Kina tvunget til at underskrive Nanjing-aftalen i 1842. Ud over erstatning for ødelagt opium blev stoffet ikke nævnt med et ord! Fem sydlige byer blev åbnet for, at britiske statsborgere kunne bosætte sig der, og øen Hongkong blev afstået.

For sejrsherrerne banede opiumskrigen vejen ind på det lukrative kinesiske marked.

Anden opiumskrig 1856-1860

Anden opiumskrig brød ud 1856 og endte med et ydmygende nederlag til Kina, der blev tvunget til at indgå endnu en fornedrende fredsaftale i 1860 (Tianjin-traktaten).

Tianjin-traktaten afsluttede første fase af anden opiumskrig, og af kineserne regnes den som en af de værste af det, de kalder "de ulige traktater", som blev påtvunget dem.

Kina vægrede sig efterfølgende ved at efterleve traktatbestemmelserne, som man mente, var alt for vidtgående. Det medførte, at briterne i juni 1859 på ny angreb, og anden opiumskrig var dermed i gang igen. I 1860 måtte Kina underskrive en fredsaftale, der nu blev udvidet med nye krav og kaldt Beijing-konventionen.

Konventionen blev underskrevet 24. oktober 1860 i Beijing og afsluttede den anden opiumskrig. Handlen med opium blev legaliseret, flere havne blev åbnet, og blandt mange andre krav fik kristne retten til at missionere i hele Kina.

De to opiumskrige er fortsat baggrund for, at mange kinesere tager afstand til Vestens metoder, ideologier og tankegang.

En samtale om kultur, sprog og dannelse med S.C. Van Fondens formand Ditlev Tamm

KONTAKTEN TIL KINA

Toget ankommer rettidigt til København. Jeg er i byen for at tale med Ditlev Tamm om hans forhold til Kina og interessen for det kinesiske, og jeg spadserer fra hovedbanegården ind gennem byen og frem mod en imponerende, klassisk bygning, der fremviser et væld af håndværksmæssige krummelurer fra en helt anden tid. Murede buer, statuetter, friser, kobber, træudskæringer og talrige forsiringer byder sig til, og i døren til en lys, højloftet lejlighed tager retshistoriker, professor og bestyrelsesformand i S.C. Van Fonden dr.jur. et phil. Ditlev Tamm imod.

Ditlev Tamm er en høj og venlig mand med et skarpt og livligt blik, håndtrykket fast. Han viser vej ind i en stue, hvor væggedækkes af reoler og moderne kunst, og borde

dækkes af bøger og aviser. Det er tydeligt, at her bor en mand, der vægter det skrevne ord højt. En mand, der ikke lader sig hæmme af et enkelt emne og en enkelt disciplin, og som ynder at bevæge sig frit mellem det, der fanger hans interesse.

Ditlev Tamm er bestemt en grundigt skolet herre. Han kan begå sig på latin, spansk, italiensk, tysk m.m. – og livet igennem har han med stor iver kastet sig over fjerne og vanskeligt tilgængelige sprog som russisk, kinesisk og finsk.

Som ung havde han en brændende interesse for sprog og litteratur og var dybt fascineret af kultur og historie, og begge dele er noget, der hænger ved den dag i dag. Havde han fået sin vilje, havde han nok studeret litteratur. Men faderen Henrik Tamm var høje-

steretsdommer, og hans blik hvilede tungt og spørgende – men dog også forstående – på sønnen, der bejlede så ivrigt til det, mange ynder at kalde de brødløse fag.

Og til sidst endte Ditlev Tamm med at følge i faderens fodspor, blev jurist og retshistoriker og er i dag højt respekteret indenfor sit felt.

Egentlig har Kina aldrig været et primært interesseområde for Ditlev Tamm. Han har altid interesseret sig mere for klassiske sprog og for den klassiske europæiske kulturs vugge. I Ditlev Tamms ungdom rullede den kommunistiske bølge ind over Danmark, og mange lod sig besnære af Mao Zedong og det nye Kina. Mange, dog ikke Ditlev Tamm.

>

”Nej, dét troede jeg ikke på. Jeg har aldrig troet på, at et land, der forhindrede sine borgere i at rejse ud, havde noget at byde på,” siger han, tydeligvis tilfreds med sin egen dømmekraft.

Ditlev Tamms interesse for – og kontakt med – Kina kom derfor først relativt sent i livet, og man kan vel sige, at også det var en del af arven efter faren. For familien Tamm omgikkes familien Van, og da S.C. Van i 1982 grundlagde Daloon Fonden for at sikre, at virksomheden Daloon kunne overleve et generationsskifte, blev også højesteretsdommer Henrik Tamm opfordret til at indtræde i bestyrelsen.

Dengang var det en meget traditionel fond, der efter grundlæggeren S.C. Vans ønske primært ydede støtte til unge kinesere, som ønskede at studere i Danmark. I 1989 overtog Ditlev Tamm pladsen i bestyrelsen efter sin far, og først i begyndelsen af 1990'erne fik han endelig lejlighed til at besøge Kina, som jo indtil da havde været et lukket land for mange.

”Dengang kørte vi slalom mellem majscolber, som lå til tørre på vejen, da vi skulle besøge det kinesiske justitsministerium – hvis eneste funktion i øvrigt var at overvåge advokater. Det er jo helt utroligt at tænke på i dag. Nu er landet åbnet op og på vej mod en førerstilling i verden, og man står samtidig over for helt nye udfordringer, som f.eks. internettet.

Den kinesiske regering ved selvfølgelig, at det ikke nytter – eller er en god ide – at holde information skjult for alle, for man kan finde alt på nettet, og folk rejser jo. Men det er tydeligt, at der i Kina er bekymring over for en alt for vid udbredelse af visse former for information. I dag taler de fleste af dem, man møder på konferencer, engelsk, og for det meste kører der en ganske livlig dialog på de konferencer; jeg deltager i, skønt man godt kan mærke, at der af og til er perioder med en strammere kurs, hvor der ikke er plads til spørgsmål og hvor tekster blot læses højt i oversættelse.”

Det er tydeligt, at Ditlev Tamm er imponeret over den økonomiske vækst og den udvikling, man har set i Kina de seneste 20-30 år. I hans øjne er der sket store fremskridt i landet, også inden for det juridiske felt, og mange af de jurister, han møder på konferencer i Kina, er i dag mindst lige så oplyste og dygtige som jurister i Vesten.

Desuden betragter han præsident Xi Jinping som en mand, der i sine taler både vægter litteratur og kultur højt og samtidig har et ønske om at legitimere sit styre ved at skabe bedre materielle vilkår og øget velstand for sin befolkning. Han hæfter sig også ved, at kineserne lægger stor vægt på almen dannelse og kulturel forståelse – ofte mere end vi gør i Vesten – og også det ser han som et positivt træk. For kunst og kultur er livets menneskelige ansigt, vejen til latter, smil og forståelse.

Som sagt var Ditlev Tamm ikke synderligt tiltrukket af Kina i ungdomsårene men fik først øjnene op for landet og kulturen senere i livet. I dag er han dog jævnligt i Kina, både i sin egenskab af formand for S.C. Van Fonden og i sit virke som juraprofessor.

Som mange andre er også Ditlev Tamm fascineret af det kinesiske sprog. Han har lært sig kinesisk i skrift og tale til husbehov og reciterer gerne fra klassiske kinesiske digte om naturen, om tidens strøm, hjemstaven, længslen og afsavnet.

Ditlev Tamm fascineres især af den meget koncentrerede Tang-poesi, hvor man får serveret tyve tegn og derpå selv ud fra billeder og klange skal træde ind i digtet og skabe mening og helhed. Digterne Du Fu og Li Bai står hans hjerte nær, og han reciterer med glæde Li Bais digt om månens lys foran sengen og taler om Cui Haos og Li Bais digte til Den Gule Tranes Pagode og statsmandsdigteren Du Fu, der i sit eksil vemodigt stryger det grånende hår, som nu er så tyndt, at nålen ikke længere kan fæstnes.

Der er ingen tvivl om, at Ditlev Tamm med sin interesse for kunst og kulturudveksling har været med til at sætte sit præg på den S.C. Van Fond, vi ser i dag. Fonden, der efter grundlæggeren S.C. Vans død i 2003 skiftede navn fra Daloon Fonden til S.C. Van Fonden, har særligt de seneste ti år rykket sin støtte i nye retninger.

Oprindeligt støttede fonden unge kinesere, der ønskede at komme til Danmark for at studere medicin eller naturvidenskab (ligesom S.C. Van selv i sin tid kom til Danmark for at læse agrarvidenskab på Landbohøjskolen). Men udviklingen i Kina foregår i et hæsblæsende tempo, og Kina er i dag et helt andet og rigere land end dengang tilbage i 1990'erne. En meget stor del af kineserne har selv fået penge mellem hænderne, og hvis man som kinesisk studerende ønsker at rejse til Danmark, så findes der i dag langt flere muligheder for at søge støtte.

Ditlev Tamm er godt klar over, at det er ønskeligt, at mange kinesiske studerende får et indtryk af Danmark og både lærer noget her og bidrager til danske forskningsprojekter. Men i den verden vi ser i dag, er det ikke bare vigtigt, at kineserne lærer Danmark at kende. Verden er blevet mindre og under forandring; kultur og vidensudveksling skal helst gå begge veje, og det er i virkeligheden forbavsende, så lidt de fleste danskere ved om Kina.

Derfor er det nok også her, i formidlingen af Kina til danskere og i det kulturelle møde mellem de to så forskellige nationer, at S.C. Van Fonden i særlig grad kan gøre en forskel. ”I Kina har man i forvejen et positivt syn på de nordiske lande og deres politiske og sociale systemer, som en slags socialisme på højt niveau, etableret og fastholdt uden indgreb i grundlæggende friheder. Jeg mener – og det tror jeg også, at S.C. Van, der havde et imponerende kendskab til dansk kultur, ville være enig i – at der i dag i nok så høj grad er brug for at gå den anden vej og lære danskerne at prøve at forstå og lære mere om Kina.”

Med sin brede interesse for kunst, kultur og litteratur og sin tro på, at netop det er vejen til forståelse nationer imellem, har Ditlev Tamm bestemt haft en finger med i spillet, når det kommer til S.C. Van Fondens nye, mere kulturelt funderede, profil. I dag er S.C. Van Fonden en af de absolut vigtigste støttedkilder, vi har, når det kommer til tværgående kultursamarbejder mellem Danmark og Kina, og uden S.C.

Tanker en stille nat

Foran sengen
månens
klare lys

så jeg tror
jeg ser rim
på frossen jord

Løfter hovedet
Ser
den klare måne

Sænker hovedet
Tænker
på min hjemstavn

(Li Bai,
her i Arne Herlöv Petersens oversættelse,
fra samlingen Grønne bjerge,
Husets Forlag 1993).

静夜思

床前明月光
疑是地上霜
举头望明月
低头思故乡

Van Fonden ville mange af tidens kulturelle udvekslingstiltag aldrig have set dagens lys.

"Vi kan ikke have et kendskab til andre uden også at søge at forstå dem på deres præmisser. Der findes kun én måde rigtigt at forstå Kina på, og det er gennem landets sprog, historie og litteratur," siger Ditlev Tamm.

Og kunst og kultur er uden tvivl en vigtig nøgle til forståelse af andre, særligt når det kommer til fjerne og for os meget fremmede kulturer som Kina, hvor selve bagkataloget, den oprindelige kanon, er helt anderledes end hos os.

Ditlev Tamm kunne netop derfor også godt tænke sig danske nyoversættelser af klassiske værker som for eksempel *Konfucius' Analekter*, med gode og gennemgribende forklaringer af klassisk kinesiske – og stadig aktuelle – begreber som *junzi*, *de* og *ren* (løseligt oversat til: dannet, hæderlig mand, dyd/karakter og solidaritet/medmenneskelighed). Det ville være en nyttig indføring i en vigtig del af landets historie – en del, som også har fået ny relevans under Kinas nuværende præsident Xi Jinping.

Alt i alt er Ditlev Tamm i dag godt tilfreds med, at også kontakten til Kina er blevet en del af hans virke. Som ivrig læser af poesi har det givet ham meget at kunne læse de klas-

siske kinesiske digte på originalsprog med støtte i oversættelser, og fagligt er der også stor glæde ved at samarbejde med kolleger på tværs af kloden – og endda i selskabeligt lag at kunne komme dem i møde på deres eget sprog.

Den ekstra mil er det ikke alle, der formår at gå, men Ditlev Tamm mener, at hvis man skal skabe grobund for fælles forståelse og venskab, så skal man også turde møde folk på deres egen banehalvdel.

Den indstilling har han tilfælles med Daloons grundlægger S.C. Van, som selv kom til Danmark med både et åbent sind og et rigt gåpåmod, og i nogen grad kan man sige, at Ditlev Tamm nu som formand for S.C. Van Fonden gengælder grundlæggerens åbne og imødekommende sind.

Dog har han i takt med tiden og de massive forandringer, man har set i Kina, vendt udsynet om og søger nu i bedste Van'ske ånd at bidrage med større forståelse den anden vej og via fonden at bringe Kina og kinesisk kultur tættere på Danmark.

Sidse Laugesen er magister i litteraturhistorie med speciale inden for moderne kinesisk litteratur. Hun er en flittig oversætter af bl.a. kinesisk skønlitteratur.

S.C. VAN FONDEN

OM STIFTEREN

BETRÆKSELSE

ANSØG

STØTTEDE PROJEKTER

KONTAKT

EN / DA

范第久基金会

S.C. VAN FONDEN

S.C. Van Fonden blev stiftet i 1982 af Daloons grundlægger S.C. Van. S. C. Van Fonden støtter kulturudveksling mellem Danmark og Kina i bred forstand.

LÆS MERE

INGEN SMALLE STEDER HER

Skal det være stort, så lad det være stort. Og stort, det er det, det operaprojekt, som i disse år er under opførelse lidt udenfor Shengzhou i Zhejiang-provinsen, ca. tre timers kørsel syd for Shanghai.

En hel operaby, der strækker sig over 3,7 km² med ti små og store teatre, både uden-dørs og indendørs, en filmby med alle faciliteter, træningsfaciliteter, kunstakademi, kunstnerværksteder, kunstnerboliger, tre museer samt hoteller, restauranter, boliger og butikker.

Dertil et antal sommerhuse i forskellige størrelser med egen nyttehave, husdyr, drivhuse; alt sammen i bæredygtige materialer og frit til salg for mange millioner kroner. Det skræmmer dog ikke de købestærke kinesere: alt er revet væk.

Hele balladen koster i omegnen af 4,8 mia. yuan – ca. 4,6 mia. kr. Og pengene er der allerede, forstås: privatfinansieret af særdeles velhavende kinesiske operaelskere. Men som alt andet i Kina er der også en kommerciel side af medaljen – store byggematadorer er med i ejerkredsen og sikrer, at ekstremt dyre luksusboliger også finder plads blandt alle herlighederne.

Og turistindustrien sidder på spring for at gøre stedet til en magnet for pengestærke tu-

risten – således er to højhastighedsbaner fra hhv. Beijing og Shanghai under konstruktion. De skal reducere rejsetiden til hhv. fem timer og 90 minutter. Da jeg i 1979 tog toget fra Guangzhou til Beijing på hard-class, tog det omkring et døgn

Baggrunden for denne enorme entreprise ligger i den lokale operaform, Yueju, 越剧, Yue-opera eller Shaoxing-opera, som er kendt ved, at den udelukkende opføres af kvinder.

Operaformen opstod i Zhejiang-provinsen som en udløber af umådeligt populære folkelige sange, der beskrev bøndernes liv og arbejde. Landbruget var imidlertid i krise, bl.a. som følge af opiumskrigen helt tilbage i 1840'erne og 1850'erne, og bønderne begyndte derfor at opføre deres sange og danse for publikum – efterhånden også tilsat gestik og en vis dramaturgi.

Den første rigtige forestilling fandt sted i 1906, og genren opnåede hurtigt enorm popularitet. Det var imidlertid først, da man i 1920'erne besluttede kun at optræde med kvinder på scenen og efter at have inkorporeret stilgreb fra andre operaformer, bl.a. Peking Operaen, at genren fandt sit store publikum. Og i dag rangerer den højt på operaaficionados liste over eksklusive operafor-

mer, og er, som Peking Operaen, klassificeret som UNESCO Intangible Cultural Heritage.

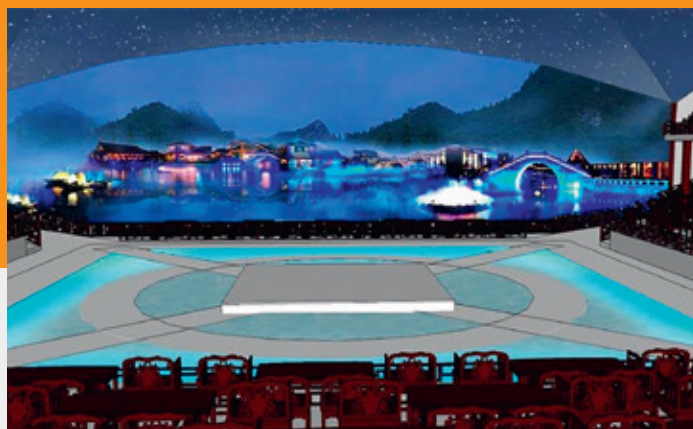
Fascinationen ved Yue-opera er både den meget lyriske udtryksform, de romantiske og sentimentale sange om liv og kærlighed og deres berømmede silkekostumer, samt fascinationen ved at se kvinder optræde i mandroller på samme måde, som mænd optræder i kvinderoller i fx Peking Operaen.

Det underliggende homoerotiske lag i disse operaformer har gennem tiderne været genstand for megen social kontrol og moralsk modstand. Men for Yue-operaen fik det en betydning, som rakte langt ud over moralske anfægtelser: I 1940'ernes borgerkrig mellem kommunistpartiet og Guomindang meldte datidens store Yue-opera-stjerne, Yuan Xuefen, sig sammen med sin trup under fanerne hos KKP. Her skabte de deres signaturforestilling, *Sister Xianglin* (祥林嫂 Xianglin Sao) af Lu Xun, hvilket blev startskuddet for en hel bevægelse af kvinder, som nu begyndte at skrive og producere egne forestillinger.

Zhou Enlai blev ydermere så optaget af Yue-operaens potentiale som bannerfører for undertrykte kvinder og betydningen af de lokale operaer i en national kontekst, at han fik det indskrevet i kommunistpartiets kulturprogram.

Et både moderne og klassisk præg i flagskibet, 'banquet opera stage'.

Ærefuldt blev Yuan Xuefen inviteret til sammen med landets tre største mandlige skuespillere Mei Lanfang, Cheng Yanqiu og Zhou Xinfang at overvære grundlæggelsen af folkerepublikken Kina fra balkonen over Tiananmen den 1. oktober 1949.

Yue-opera oplevede imidlertid et voldsomt knæk under kulturrevolutionen, som den aldrig rigtig har forvundet. Men det bliver der nu rådet bod på med etableringen af Yue Opera Town i genrens hjemby, Shengzhou.

Det første teater står allerede færdigt, og dermed har Yue-operaen fået sit eget teater: en stor, flot klassisk operascene med plads til 1500 tilskuere, placeret rundt om teborde. Knyttet hertil skal der bygges et 'hjem' til Yue-operaen med prøvfaciliteter og et formidlingscenter for genren – det står færdigt næste år. Samt et museum, der formidler historien om Kinas scenekunst.

Dertil kommer et vestligt inspireret musical- og danseteater, et børneteater, et prosceumsteater og endelig flagskibet, en 'banquet opera stage' med plads til over 1000 spisende tilskuere, fordelt på tre sider af en rund scene. Scenen er placeret midt i et bassin med vand på alle sider, og bagvæggen kan åbnes op, så publikum får et vue ud over hele den illuminerede by og floden, der snor

Det traditionelle scenarium laves til Yue-operaen.

sig gennem landskabet. Disse fire teatre forventes at kunne åbne i løbet af 2020.

For at understøtte hele projektet har den kunstneriske leder af operabyen, operainstruktøren – og tidligere *dan*-skuespiller, mandlig skuespiller i kvinderoller – Guo Xiaonan, taget initiativ til at oprette en kunstnerisk rådgivende sammenslutning, International Theatre Town Alliance – ITTA – som består af 12 professionelle teaterfolk fra hele verden, primært Østeuropa, inklusive undertegnede som eneste vestlige deltager.

En gang om året samles vi i Shengzhou, besigtiger byen, ser forestillinger og diskuterer den kunstneriske linje for de mange teatre i byen. For der skal jo noget ind på alle de scener! Og optimistisk planlægger de at afholde fire festivaler om året! Indtil videre har de dog ikke noget publikum; lokalbefolkningen i Shengzhou kan umuligt fylde alle de mange teatre. Hurtigbanen er essentiel, for at projektet kan komme rigtigt i gang, så starten er træg ...

Hvorom alting er: Det er et imponerende projekt, som man kun kan misunde dem; for mig som har arbejdet med teater i Danmark i knapt 40 år, er det svært at begribe, hvor ufatteligt mange penge der bliver postet ind i dette projekt – tænk hvis nogen i Danmark besluttede at bygge en hel by, dedikeret til opera for 4,5 milliard kroner! Man ville nok få dem undersøgt på indersiden af hovedet

Alette Scavenius blev i 1984 magister i teatervidenskab med speciale i kinesisk teater, og det resulterede bl.a. i udgivelsen af *Pørehavens Frugter* (Forlaget Rhodos 1984). Hun har arbejdet i mange år på Det Kongelige Teater og Det Kongelige Bibliotek samt på flere private teatre og var desuden hovedredaktør og forfatter til *Gyldendals Teaterleksikon*.

KINAREJSE MED FIRE STOP

22. februar 2019 holdt professor Stig Thøgersen sin fratrædelsesforelæsning på Aarhus Universitet, hvor han startede som undervisningsassistent i 1975. Det var en anledning til at se tilbage på mange år med Kina og reflektere over udviklingen, både personligt og ift. opfattelsen af Kina. Her tager Stig os med på rejsen.

Her i 2019 er det 45 år siden, jeg første gang besøgte Kina, hvor jeg fra efteråret 1974 lærte kinesisk sprog i to semestre på Beijing Sproginstitut. Det er umuligt at sammenfatte kort, hvad der er sket i de 45 år, så jeg har valgt nogle nedslagspunkter med femten års mellemrum. For hvert af de fire årstal vil jeg skitsere, hvordan jeg selv oplevede Kina, hvordan Kina blev fremstillet i den danske offentlighed, og hvordan vores muligheder var for at undersøge, hvad der foregik i Kina, altså hvordan betingelserne for forskning i Kinas samfundsforhold så ud.

Jeg tager udgangspunkt i mine egne Kinaoplevelser de pågældende år, men vil komme med mere generelle pointer undervejs, som jeg godt vil afsløre på forhånd:

- Vi – Kinaforskere, politikere og medier – har i hele perioden haft meget svært ved at forudsige, hvor Kina var på vej hen. Der har været rigtig mange fejlskud i de forudsigelser, vi er kommet med undervejs.
- Kina har ofte fungeret som et lærred, som vi har projiceret vores egen selvforståelse, vores håb og frygt op på.
- Mulighederne for at forske i – og dermed forstå og formidle – Kinas samfundsforhold har ændret sig voldsomt undervejs, og udsigterne i dag ser bestemt ikke lyse ud.

1974

I 1974 havde jeg læst kinesisk i et par år på Københavns Universitet, men Kina var stadig fjernt og uvirkeligt for mig. På den del af vinstrejløjen, som jeg tilhørte, var der generelt et positivt syn på Kina, som vi opfattede som en modpol til både USA og Sovjetunionen.

Hvis man besøgte 1970'erne-kollektivet i Den Gamle By i Aarhus, kan man få et visuelt indtryk af periodens positive Kinaopfattelse i form af plakater med glade kinesiske bønder, der fremviser deres fabelagtige velstand. Selv de mest naive blandt os vidste jo, at der var tale om glansbilleder, men det var alligevel, som om Kina på det tidspunkt repræsenterede et alternativ til de lidet attraktive blokke, som prægede den kolde krig: USA, der i årevis havde ført en beskiddet krig i Vietnam, og Sovjetblokken, hvor den triste og menneskefjendske virkelighed i fx Østtyskland var for tæt på til at kunne ignoreres.

Men ellers fyldte Kina ikke ret meget i den danske dagligdag i 1974. På universitetet havde jeg tre kinesiske lærere, der af forskellige grunde var endt i Danmark, men uden for Østasiatisk Institut var der kun få spor af Kina. Hvis jeg prøvede mine lærebogssætninger af på en kinesisk restaurant, viste det sig stort set altid, at personalet var fra Hongkong og ikke forstod standardkinesisk – i hvert fald ikke i min udgave. I butikkerne var der ganske få kinesiske varer: måske nogle syltede ferskner på dåse, men ellers var der langt mere "Made in Hong Kong" end "Made in China".

Jeg tror ikke én eneste af os, der læste kinesisk, nogensinde havde været i Kina, og det var mange år siden, at vores lærere havde sat deres fod i landet. Både akademisk samarbejde og turisme var gået i stå efter 1966, hvor kulturrevolutionen brød ud, og handelssamkvemmet var stadig minimalt.

I 1973 kom der så en aftale i stand mellem Danmark og Kina, der gav tre danske studerende om året mulighed for at komme på udvekslingsophold på Beijing Sproginstitut. Jeg var heldig nok til at slippe af sted på det andet hold i 1974.

På den måde blev 1974 året, hvor Kina for alvor blev en del af min verden. Det tog lang tid at komme derover, faktisk otte dage med tog, først til Warszawa, så til Moskva, og så videre med den transsibiriske jernbane til Beijing, men det var en fest, da vi skiftede til en kinesisk restaurantvogn på grænsen, og

tjenerne faktisk fattede det meste af, hvad vi prøvede at sige.

1974 var også et år, hvor de danske medier interesserede sig langt mere for Kina end normalt. Det skyldtes, at den daværende statsminister, Poul Hartling fra Venstre, besøgte landet i oktober og nærmest sensationelt fik et personligt møde med Mao Zedong. På det tidspunkt var der spekulationer om, at Mao enten var døende eller dement, så kineserne havde brug for et udenlandsk vidne på, at han stadig var ved sine fulde fem. Hartling var da også tydeligt imponeret over Maos personlighed og beæret over mødet med ham.

Journalisten Flemming Ytzen har gennemgået Hartlings arkiver og set på presedækningen dengang, og han konkluderer, at Hartling, på trods af at han tog forbehold over for manglen på frihed, generelt malede, hvad Ytzen kalder et "glansbillede" af Kina. Til *Aktuelt* sagde Hartling fx: "Vi fik indtryk af en kommunisme, der er anderledes end andre steder, først og fremmest fordi det er en bondebevægelse, der igen giver nogle forsonende træk ved systemet."¹

For os tre danske studerende i Beijing var Hartlings besøg en gave fra himlen. Der var på det tidspunkt kun ganske få danskere i Kina, nogle få forretningsfolk og så os tre, så vi blev inviteret med til meget af statsministerens program. Vi var med til Pekingopera, hvor vi bagefter hilste på Maos kone Jiang Qing, og vi var til middag i Folkets Store Hal sammen med Deng Xiaoping, der var blevet skarpt fordømt under Kulturrevolutionen, og som ville blive kritiseret igen i 1976, men som på dette tidspunkt var inde i varmen og vært ved en middag for Poul Hartling.

De danske medier fremstillede Kina overraskende positivt i denne periode. Sympatien var udstrakt på tværs af det politiske spektrum. Den positive tilgang er især overraskende, hvis vi tager et kig på baggrunden.

Mao Zedong og Kinas Kommunistiske Parti var kommet til magten i 1949. I de tidlige 1950'ere gennemførte Mao bl.a. en kampagne mod kontrarevolutionære, hvor mindst 700.000 mennesker blev henrettet og over en million arresteret.² I 1957 ødelagde anti-højre-kampagnen tilværelsen for over en halv million intellektuelle og andre med hang til selvstændig tænkning. Med det efterfølgende Store Spring Fremad kastede Mao Kina ud i en hungersnød, der anslås at have kostet mellem 30 og 45 millioner mennesker livet. Og så kom kulturrevolutionen i 1966, igen med millioner af ofre og total undertrykkelse af alle individuelle og kollektive rettigheder.

Alligevel fremstod Kina ganske positivt i medierne i midten af 1970'erne. Jeg prøvede senere at forklare dette fænomen i en undersøgelse af skandinaviske skolebøgers Kinabilleder i perioden. Her kunne jeg se, hvordan Kina blev fremstillet som en slags ulandsversion af den skandinaviske velfærdsstat. Mindede folkekommunerne ikke en del om andelsbevægelsen? Når kinesiske unge fra byerne i 15-årsalderen blev sendt ud og arbejde på landet, svarede det så ikke til vores højskoler? I skolebøgernes Kinabilleder blev alle kinesere hørt, og alle var lige. Kina var det fattige land, der stolede på egne kræfter og ikke bad Vesten om penge.

Jeg konkluderede dengang, at det utopiske billede af Kina udsprang mere af, hvordan vi i Skandinavien opfattede verden, end af, hvad der faktisk foregik i Kina.³

Da jeg tog til Kina i 1974, var det også med positive forventninger, men mine personlige oplevelser blev meget modsætningsfyldte. På nogle områder oplevede jeg et stort realitetschok. Fx havde jeg med begejstring sat mig ind i Maos tanker om uddannelse. Væk med de støvede og forældede lærebøger! De studerende skulle frit kunne kritisere lærerne, og teori skulle forenes med praksis. Det var lige mig.

Derfor var det en skuffelse at komme over til en dogmatisk og ofte ufatteligt kedelig undervisning med højtlesning i kor og udenadslære af politisk moraliserende historier. Jeg havde heller ikke forestillet mig, hvor fattige folk var, eller hvor glædesløse de så ud, når de sad i de osende busser, hvor bryske konduktører tvang gamle damer til at rejse sig fra deres hårdt tilkæmpede sæder, så de ærede udenlandske gæster kunne sidde ned.

Fotos taget af en medstuderende, Søren Clausen. Stig havde ikke engang selv taget et fotografiapparat med på sin første tur til Kina ...

Jeg var også skuffet over, at det var så svært at skabe personlige relationer til de kinesiske studerende, selv om vi faktisk delte værelse med dem. De var alle omhyggeligt instrueret i, hvad de skulle tale med os om og hvordan, og vi fandt hurtigt ud af, at de aflagde rapport om vores gøren og laden til skolen.

I glimt blev den voldsomme undertrykkelse også tydelig. Når kinesere ikke turde snakke med os, eller når dem, vi havde delt bord med på et spisehus, bagefter blev kaldt til side og forhørt. Eller når en lastbil fyldt med fanger trillede gennem gaderne, som jeg oplevede det i Changsha i Hunan. Fangerne havde hver et skilt om halsen, hvor man kunne læse deres navn med et sort kryds over og den forbrydelse, de var dømt for.

Men så var der jo også alle de andre ting. Vi måtte ikke selv rejse rundt i Kina, men skolen tog os på tur til revolutionens hellige steder, fx mønsterkommunen Dazhai i Shanxi, hvor det var umuligt ikke at blive imponeret over, hvordan utallige bønder i endeløse rækker kunne transformere en utaknemmelig natur og omdanne den til marker. På en skoletur sydpå til Maos fødehjem i Shaoshan mødte jeg et frodigt og grønt Kina, helt anderledes end det tørre, grå landskab omkring Beijing. I Yan'an fik vi et indtryk af, hvilket beskedent og nærmest håbløst udgangspunkt, revolutionen havde haft efter Den Lange March.

Vi var på studie- og arbejdsophold på fabrikker og i folkekommuner, hvor alt så fint og ordentligt ud, hvor folk virkede velnærede og var glade for at snakke med os, og hvor vi endelig fik lov til at "forene studier og manuelt arbejde", som sloganet lød. Vi fik senere at vide, at skolen havde været nødt til at kompensere folkekommunen for de skader, vi i vores vankundighed havde påført deres tomatplanter, men det forhindrede os ikke i at have en dejlig tid væk fra bøgerne.

På vores mange cykelture rundt i et næsten billøst Beijing oplevede vi det fredelige og afslappede familieliv i de utallige små hutonger, der dengang dominerede byen. I mine øjne så alt ud til at være stabilt og under kontrol.

Da jeg forlod Kina i sommeren 1975, kunne jeg ikke forestille mig, at landet ville ændre sig afgørende de første mange år. Den aktive del af kulturrevolutionen var for længst overstået, og den politiske kamp afspejlede sig kun i uforståelige artikler med kryptiske overskrifter i Folkets Dagblad. Alt så ud til at foregå stille og roligt, og ingen så meget som antydte, at de var uenige i den førte politik.

Men det var der så alligevel nogle, der var. I de følgende år foretog Kinas Kommunistiske Parti et fundamentalt opgør med det samfund, jeg havde cirklet rundt i, og det meste af det kinesisk-marxistiske ordforråd,

som jeg med stort besvær havde tilegnet mig på Beijing Sproginstitut, blev uaktuelt. I 1976 døde Mao, og de to celebrities, jeg havde mødt i oktober '74, fik meget forskellige skæbner. Jiang Qing blev arresteret, mens Deng Xiaoping blev Kinas reelle magthaver.

Den nye partitop karakteriserede nu kulturrevolutionen som "ti års katastrofe", hvor alt var gået galt.

Kinaforskningen havde forberedt verden dårligt på det skift, der kom efter Maos død. Men det var heller ikke nemme betingelser.

I hele Mao-perioden blev alle data vogtet som statshemmeligheder. De få offentliggjorte statistikker var bundupålidelige. Det var umuligt at lave meningsfulde interviews, fordi alle kinesere vidste, at et forkert udsagn kunne sende dem i arbejdslejr. Kun ganske få byer var tilgængelige for udlændinge – for slet ikke at tale om landområderne.

Valget for Kinaforskere stod derfor mellem at prøve at afkode de stadig mere mystificerende tekster, der blev produceret af den kinesiske propagandamaskine, eller at tage til Hongkong, hvor kinesiske flygtninge strømmede over grænsen med deres dramatiske personlige fortællinger.

De to metoder gav af gode grunde meget forskellige resultater, men ingen af dem førte til korrekte forudsigelser af de markedsøkonomiske reformer, der gik i gang i 1980'erne.

1989

Vi spoler nu frem til 1989, et skelsættende år i Kina, men måske et endnu mere skelsættende år for Vestens syn på Kina. I Danmark og resten af verden var Kina-begejstringen vokset støt op gennem 1980'erne. Det så ud som om, det kun kunne gå én vej: Kina ville komme til at ligne Vesten mere og mere. Under mine besøg op gennem 1980'erne havde jeg set, hvordan landet gradvist åbnede sig for handel, turisme og videnskabeligt samarbejde, og især de unge kinesere lagde ikke skjul på deres begejstring for Vesten.

Jeg kom til Kina i maj 1989 sammen med min gode kollega Søren Clausen med et dobbelt formål. Vi skulle samle materiale til en bog, der handlede om byen Harbins historie, men i høj grad også om Harbins historikere. Hvordan fik de indskrevet Harbin som en ægte kinesisk by, på trods af at den var blevet

grundlagt af russerne, som et pænt stykke op i det 20. århundrede havde domineret byen?⁴

Derudover skulle vi ledsage Aarhus Universitets daværende rektor Henning Lehmann, som i Harbin skulle underskrive en samarbejdsaftale mellem AU og Heilongjiang University.

Begge vores formål afspejlede, hvad der var sket siden 1974: Kinesiske universiteter interagerede stadig tættere med Vesten, og der var kommet god gang i udveksling og samarbejde. Og for os som Kinaforskere var det blevet muligt at lave feltarbejde. Vi kunne nu rejse langt mere frit rundt i landet, vi kunne få adgang til en del arkiver, vi kunne samarbejde meningsfyldt med kinesiske kolleger, og vi kunne endda interviewe kinesere og få andet end partikontrollerede standardsvar tilbage.

Da vi ankom til Beijing den 13. maj 1989, var vi på forhånd helt oppe og køre. Siden april havde medierne rapporteret om store demonstrationer, hvor først studerende og senere mange andre borgergrupper protesterede mod korruption og magtmisbrug og forlangte politiske reformer og demokratisering. Alligevel overgik virkeligheden langt mine forestillinger, da vi kom til et Beijing, hvis centrum var præget af enorme mængder af begejstrede, optimistiske og veldisciplinerede unge mennesker med bannere og pandebånd med slogans, der krævede et frit og åbent Kina.

Dagen efter vi ankom, eskalerede konflikten, da en gruppe studerende gik i sultestrejke. I de følgende dage tilbragte vi så meget tid som muligt på Tiananmen-pladsen. Der var en utrolig intens stemning. De kinesiske medier var til en vis grad på demonstranternes side eller tog dem i hvert fald alvorligt, og da vi forlod Beijing nogle dage efter, troede jeg fuldt og fast på, at de gamle mænd i kommunistpartiets top ville føle sig nødsaget til at give efter. Al den energi. Al den optimisme. Det kunne næsten ikke slå fejl.

Euforien fortsatte i Harbin, hvor der også var store demonstrationer. Vi gik i optog sammen med de studerende, så snart vi havde mulighed for det, og vi blev hilset velkomne med åbne arme. Den 19. maj skrev jeg i et brev til min kone og mine børn, som efter planen skulle komme til Kina og holde ferie sammen med mig i juni: "Jeg tror bestemt ikke, at situationen vil udvikle sig sådan, at det bliver besværligt at rejse rundt i landet."

Samme dag viste premierminister Zhao Ziyang sig på Tiananmen-pladsen i Beijing for at undskylde over for de studerende, der i mellemtiden var gået i sultestrejke, at han var "kommet for sent", som han udtrykte det. På det tidspunkt havde Zhao allerede tabt magtkampen i toppen, og det var kun et spørgsmål om tid, før de ville blive nedkæmpet. Dagen efter, den 20. maj, blev der erklæret undtagelsestilstand, og 300.000 soldater blev trukket ind mod Beijing. De kinesiske medier gik stort set i sort, og det var svært at følge med, når man sad i Harbin. Vi kunne bare mærke, at vores værter blev mere og mere anspændte.

Den 5. juni om morgenen fik vi så nyheden om massakren i Beijing den foregående nat. Vi og rektor Lehmann afholdt et meget akavet møde med vores værter i Harbin og tog hurtigst muligt tilbage til Beijing, hvor vi kørte til ambassaden mellem rækker af soldater og militærkøretøjer gennem en by, der var dybt præget af den blodige nedkæmpelse af demonstrationerne. På ambassaden fik vi

at vide, at vi skulle tage tilbage til Danmark, og snart efter sad vi i et fly mod København.

4. juni 1989 var en bombe under det danske, og mere generelt det vestlige, Kinabillede, der var opbygget gennem det foregående

årti. Håbet om, at Kina var på kurs mod et politisk system og nogle værdier, der lignede vores egne, forsvandt; i hvert fald for en tid. I stedet blev Kina i nogle år set som selve essensen af ondskab, gammelmandsvælde og forbenet diktatur.

Men de forestillinger vi havde haft om demokratisering og liberalisering i Kina havde aldrig været realistiske. Deng Xiaopings udtalelser og handlinger fra slutningen af 1970'erne og op gennem 1980'erne viste klart, at det kommunistiske parti ikke havde tænkt sig at dele magten med andre, men arbejdede på at finde en model, hvor partiet gav plads til mere privatøkonomisk initiativ uden at slippe kontrollen over økonomien og endnu mindre over samfundet som helhed.

De følelser, som 4. juni satte i gang i Danmark, var meget intense. I efteråret var jeg rundt på danske gymnasier som tolk for en gruppe kinesiske eksilforfattere, der læste op af deres værker og fortalte om undertrykkelsen i Kina. Nogle steder brød eleverne ud i gråd efter at have hørt beretningerne. Vi afholdt store møder på Aarhus Universitet og andre steder, hvor folk strømmede til for at høre om undertrykkelsen. Mange danskere blev personligt og følelsesmæssigt engageret i kinesiske skæbner på en måde, som jeg hverken har oplevet før eller siden.

Jeg var også selv mere emotionel end analytisk efter hjemkomsten fra Kina. I et interview med Jyllands-Posten kom jeg med den temmelig kække forudsigelse: "For mig at se markerer massakren en afslutning på det kommunistiske parti som politisk kraft i Kina. ... Hvis folket ikke får et opgør med de magtfolk, som sendte soldaterne frem, så kan Kina kun regeres videre som militærdiktatur."⁵

Det var mit held, at jeg aldrig kom med lignende forudsigelser i mine videnskabelige artikler, men vi var mange Kinaforskere over hele den vestlige verden, som lod os styre af vores egne sympatier i 1989.

På en måde skete der det samme som i 1974. Vi tog udgangspunkt i det Kina, vi havde studeret, og forestillede os, at de tendenser, vi observerede, ville fortsætte. I 1974 havde vi set et Kina, hvor alle tilsyneladende støttede de kulturrevolutionære principper, og gik ud fra, at udviklingen ville fortsætte ad samme spor. I 1989 havde vi netop oplevet et årti, hvor Kina var blevet stadig mere åbent og frit.

Jeg havde op gennem 1980'erne talt med mange universitetsfolk og studerende i Kina, og de støttede næsten alle sammen demonstranternes synspunkter. De studerende pegede jo netop på de problemer, som utallige kinesere, fra taxachauffører over frugtsælgere til politiske analytikere, var enige om skulle bekæmpes: korruption, magtmisbrug, fraværet af kritiske medier.

Men jeg undervurderede selvfølgelig den enorme magt, som det kommunistiske parti havde, og stadig har, ude i hver enkelt celle af det kinesiske samfund. Da Zhao Ziyang og reformfløjen dengang tabte magtkampen i toppen, tabte de også kontrollen over de millioner af embedsmænd og partikadrer, der fik landet til at hænge sammen.

Studenter og professorer i Beijing udgør – for at sige det mildt – ikke et repræsentativt udsnit af Kinas befolkning, og – hvilket er endnu vigtigere – de har ikke adgang til et nationalt netværk af lokale embedsmænd og partimedlemmer på alle niveauer, hvis karriere og skæbne fuldstændig afhænger af deres loyalitet over for det kommunistiske parti.

2004

Efter chokket i 1989 fokuserede jeg min forskning på netop disse grundmekanismer og aktører: Hvem var det, der holdt sammen på den partistat, som KKP havde opbygget,

sammen med min kollega Frank Pieke, der dengang var i Oxford, i gang med at etablere en base for europæiske forskere, der gerne ville lave feltforskning i Kinas landområder. Vores valg faldt på Xuanwei amt i Yunnan.

Det førte til en spændende tid, hvor vi i flere år vendte tilbage til de samme lokaliteter, som hver deltager så undersøgte ud fra sine egne interesser. Det hele foregik i tæt samarbejde med forskere fra Yunnans samfundsvidenskabelige akademi.

Det viser noget om, hvordan mulighederne for at forske i kinesiske samfundsforhold havde ændret sig siden 1980'erne. Kina lukkede sig nemlig ikke sammen om sig selv efter 1989. Tværtimod kom der, i hvert fald efter 1992, stadig tættere økonomisk og akademisk samarbejde med Vesten.

Men forskningsbetingelserne havde ændret sig. Små énmandsprojekter slog ikke længere til. Nu handlede det i stigende grad om at finde pålidelige kinesiske samarbejdspartnere, som kunne bidrage til projekterne som andet end høflige turguide. Og det handlede om at sammensætte grupper af forskere med kompetencer og interesser, der kunne supplere hinanden.

De ti stjerner: moralsk-politisk kontrol.

I 2004 arbejdede jeg primært i naboprovinserne Yunnan og Sichuan, hvor jeg især var optaget af, hvordan det kommunistiske parti udøvede sin kontrol med befolkningen og cementerede sin magt ved at fremstille sig selv som moralsk-politisk dommer over godt og ondt, rigtigt og forkert.

Mange af de lokale embedsmænd fortalte mig med selvbevidsthed og arrogance, hvordan de prøvede at opdrage 'deres' bønder til ordentlige, civiliserede mennesker. Samtidig var de latente spændinger mellem styret og befolkningen mærkbare lige under overfladen.

Stig på feltarbejde.

Rent forskningsmæssigt var opholdene i Xuanwei enormt lærerige, fordi vi fik mulighed for at komme i direkte kontakt med mange lag af befolkningen. Når vi fandt de rette kinesiske samarbejdspartnere, kunne vi komme tæt på både dagliglivet og på det politiske system. 2004 var et godt år at være Kinaforsker.

Og nu kom jeg ikke med flere forkerte prognoser. Det problem løste jeg ved at holde op med at komme med prognoser overhovedet.

I nogle optegnelser fra 2004 prøvede jeg at forklare, hvordan Kina så ud for mig på det tidspunkt:

Noget af det mest iøjnefaldende ved de sidste dage her i Xuanwei har været den samtidige eksistens af to vidt forskellige verdener.

Embedsmændenes verden er på overfladen bundet af detaljerede regler. Der er dokumenter, der regulerer snart sagt alle aspekter af tilværelsen. Trafikreglerne er slået op på gaderne, regler for god opførsel står på store opslagstavler i landsbyerne, og der er opbyggelige slogans imellem alle reklamerne.

Ifølge embedsmændene er alt reguleret af stramme regler, partiet har hånd i hank med det hele og administrerer et komplet og logisk opbygget system. Magtudøvelsen legitimeres med partiets overlegne visdom og moral. Staten ved altid bedst, og opgaven går ud på at opdrage befolkningen og overtale den til at følge statens logik

Men der er hele tiden en anden verden ved siden af, en verden hvor folk klager over korruption, uretfærdighed og kriminalitet. Det er en helt anden diskurs, som vi lynhurtigt kommer i kontakt med, fordi næsten alle vi møder, inklusive embedsmændene selv, åbner op for det, så snart vi er under mere uformelle former.

En ung mand fra anklagemyndigheden påstod fx, at hvis man stillede ti kommunaldirektører op på række og skød dem, ville man højst komme til at ramme en halv, der var uskyldig. Samtidig fungerede han fint i sit job, ville læse en kandidatgrad i jura, osv. Han var på ingen måde 'dissident'.

Det betød dog ikke et stop for alle forsøg på at projicere politiske dagsordener op på det kinesiske lærred. Mens 1989 havde fjernet forestillingen om en demokratisering fra oven, opfattede jeg og mange andre stadig demokratisering fra neden som en mulighed. Det blev der åbnet delvist op for, da der blev indført valg af landsbyledere, og da nogle centrale kinesiske aktører antydede, at den slags valg kunne brede sig opad i systemet til kommuner og måske amter.

I tråd med den tankegang fik jeg i 2004 mulighed for sammen med valgkesperen Jørgen Elklit at deltage i forberedelserne af et Danida-finansieret projekt med eksperimenter med kommunalvalg, som kom til at foregå i 2006 i Ya'an i Sichuan.

Vi var med i alle faser af valgene og fik en førstehåndsoplevelse af, hvor vanskeligt det er at integrere demokratiske valg i den kinesiske politiske proces. Jeg har skrevet en del om disse valg,⁷ så lad mig blot kort opsummere: Det lykkedes os ikke at få smuglet demokrati ind i Kina ad bagdøren.

I en artikel jeg på baggrund af disse oplevelser skrev sammen med politologen He Baogang, kaldte vi Kinas styre for et konsultativt autoritært system. Konsultativt fordi styret var interesseret i at vide, hvad befolkningen mente, og autoritært, fordi man bestemt ikke ville give befolkningen magt til at træffe egentlige beslutninger.⁸

Hvis vi ser mere generelt på Danmarks forhold til Kina, så var vi i 2004 igen i en periode, hvor Kina var i erhvervslivets fokus. Samhandel og investeringer steg, og delegationerne fløj frem og tilbage. Anders Fogh Rasmussen var i Kina, og formanden for den kinesiske Folkekongres, Wu Bangguo, besøgte Danmark.

Kommunalvalg i Ya'an, Sichuan.

Kina var således blevet økonomisk endnu vigtigere for Danmark i 2004, end det havde været 15 år tidligere, og det officielle Danmark var villig til at gå langt for at holde sig gode venner med styret i Beijing.

Som det for nylig blev afsløret, var det bl.a. under Wu Bangguos besøg i 2004, at politiet følte sig inspireret til at se stort på danske borgeres grundlovssikrede ret til at demonstrere ved at konfiskere de tibetanske flag, som demonstranter ville bruge til at minde Wu om undertrykkelsen af et af Kinas etniske mindretal.

2019

Sidste stop er 2019. Og det er måske en lille smule snyd. Faktisk har jeg ikke været i Kina i 2019, men jeg tilbragte november måned 2018 i Hongkong, og med det besøg vil jeg ganske kort bringe min rejsefortælling op til i dag.

Jeg var af sted for at samle materiale til mit nuværende forskningsprojekt om skif-

tende kinesiske opfattelser af børn og barndom op gennem det 20. og 21. århundrede. Hongkong er ikke noget dårligt sted at observere Kina fra. Jeg var på Chinese University of Hong Kong, hvor det berømte University Service Centre tilbyder glimrende samlinger af materialer fra Folkerepublikken, som det er svært, om ikke umuligt, at få adgang til på fastlandet.

På den måde er Hongkong stadig et akademisk åndehul. Her kan kinesiske filminstruktører præsentere de dokumentarfilm om sociale problemer, som de ikke kan vise på fastlandet, og her kan historikere fra universiteter på fastlandet præsentere deres forskning om fx kulturrevolutionen, uden at de skal tilpasse historien til partiets ortodoksi.

Fra forskerne jeg mødte i Hongkong, både kinesiske og udenlandske, var det ikke opmuntrende meldinger, der lød om vilkårene for samfundsforskning på det kinesiske fastland. Det er blevet markant sværere at lave feltarbejde, og stadig flere emner bliver for 'følsomme' for både kinesiske og især udenlandske forskere. Ytringsfriheden og informationsfriheden bliver indskrænket skridt for skridt. Det gavner ikke vores muligheder for at forstå, hvad der sker i Kina.

Hvis vi går fra forskningens vilkår til det generelle Kinabillede i Danmark, er det da også med god grund blevet klart mere skeptisk end i 2004, især efter Xi Jinpings magtovertagelse i 2012.

Tag fx de øjeblikkelige rapporter om Huawei's rolle i det danske 5G-net og frykten for kinesisk spionage. Tag den digitale overvågning af borgerne internt i Kina, som kalder de værste Big Brother-billeder frem. Interneringen af uighurer og andre etniske minoriteter i Xinjiang er langsomt ved at vække opmærk-

somhed i udlandet på samme måde, som behandlingen af tibetanerne har gjort det gennem flere år. Oven i det truer en handelskrig, og USA under Trump ser klart Kina som en rival eller endda som en direkte trussel.

Det kan virke, som om cirklen tilbage til 1974 er sluttet, som om Kina har fået en ny enevældig hersker. Men historien bevæger sig ikke i cirkler. Hvis der er noget, jeg har lært gennem de sidste 45 år, er det, at man ikke bare kan fremskrive en øjeblikkelig tendens og dermed forudse, hvad der kommer til at ske i Kina i fremtiden. Hvis vi gjorde det i dag, ville det se sort ud for akademisk frihed, for almindelige kineseres rettigheder, for folk i Tibet, Xinjiang og Hongkong, og for relationerne mellem Kina og Vesten.

Men som jeg håber, mine eksempler har vist, har Kina det med at overraske os. Vi må håbe, de overrasker os igen – på den positive måde.

I mit nuværende forskningsprojekt om børn og barndom har jeg interviewet unge kinesiske pædagogstuderende. Deres forestillinger om fremtiden er ikke revolutionære eller systemomstyrtende, og de drømmer ikke om frie valg til Folkekongressen. Men de udtrykker stort håb om personlig frihed og respekt og om bedre vilkår for de kommende generationer.

Noter

1. Flemming Ytzen, "Kamelæonen Kina", Militært Tidsskrift, 139. årgang nr. 2 juni 2010, s. 159-166.
2. Yang Kuisong, "Reconsidering the Campaign to Suppress Counterrevolutionaries", The China Quarterly, No. 193 (Mar., 2008), pp. 102-121.
3. Stig Thøgersen: "Kina – det er da ikke noget problem. En undersøgelse af nogle danske skolebørns Kinabillede", Uddannelse, nr. 10, 1981.
4. Søren Clausen and Stig Thøgersen: The Making of a Chinese City. History and Historiography in Harbin. Armonk, New York, M.E. Sharpe, 1995.
5. Jyllands-Posten d. 11. juni 1989
6. Stig Thøgersen: A County of Culture. Twentieth-Century China Seen from the Village Schools of Zouping, Shandong. Ann Arbor: The University of Michigan Press, 2002.
7. Stig Thøgersen, Jørgen Elklit, Dong Lisheng: "Consultative Elections of Chinese Township Leaders. The Case of an Experiment in Ya'an, Sichuan." China Information, vol. 22, no. 1, 2008, p. 67-89.
8. He Baogang and Stig Thøgersen: "Giving the People a Voice? Experiments with consultative authoritarian institutions in China." Journal of Contemporary China, vol. 19, no. 66, 2010, s. 675-692.

BOBLER BRISTER

Året er 1939. Shanghai er besat af Japan, der to år tidligere vandt en brutal krig i byen over kineserne og siden foretog massakre på 300.000 civile i Nanjing. Store dele af Shanghai er sønderbombet, og japanerne bliver stadig mere aggressive. Overalt i byen er der kampe, og gaderne er fyldt med kriminelle, prostituerede, flygtninge, tiggere, sult og død.

Krigstrommerne buldrer løs i Europa og Asien, og i Shanghai synger den vestlige tilstedeværelse på sidste vers. På byens dekadente hoteller, klubber, dansehaller og restauranter prøver byens mange vesterlændinge at fastholde deres privilegerede levevis, mens de holder japanerne og kineserne på afstand med fordomme og stereotyper.

Det er til denne heksekedel af en by, at det nygifte par Kamma og Doron Neuhaus ankommer med skib i foråret 1939. Doron skal arbejde for Store Nordiske Telegrafskab, mens Kamma har sagt sit sekretærjob i Danmark op og skal være hjemmegående. Det er en stor beslutning, de har taget med at flytte til Shanghai, men de er klar til at gøre alt for at tilpasse sig livet i byen.

De flytter ind i en stor lejlighed i det franske kvarter, køber en flot bil, og snart går dagene med teselskaber, tennis, ridning, shopping, sightseeing, film i biografen og dans i de internationale klubber.

Alt burde være i den skønneste orden, men inden der er gået et år, er de på vej hjem til Danmark igen.

Doron er jurist af uddannelse, men er kunstnerisk anlagt og har svært ved at forlige sig med rutinerne og de stive regler på sin nye arbejdsplads. Kamma er udadvendt og til fest og farver. Hun vil have ægte venskaber og oplevelser og har mere end svært ved at vænne sig til omgangstonen blandt de danske damer i byen.

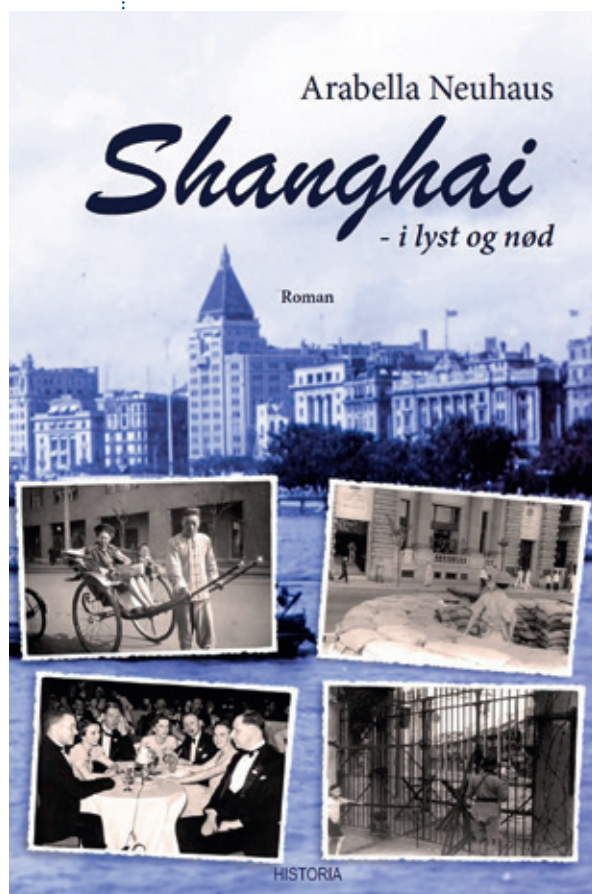
De danske damer bor i stilfulde palæer, hvor de kan lukke dørene for verdens larm og koncentrere sig om at passe mand og hus og sladre med veninderne. Deres snobbende og intrigante opførsel får Kamma til at føle sig ensom og udenfor, og til de uendelige teselskaber og fine middage rykkes hun over den kulde og fordomsfulde arrogance, de viser kineserne og hinanden.

I ren afmagt tager den eventyrlystne Kamma på rejse rundt i det krigshærgede Kina og besøger også besættelsesmagten Japan, hvor hendes åbenhed og imødekommenhed giver hende de venskaber og oplevelser, som hun ikke kunne få blandt de fine damer i Shanghai.

Shanghai – i lyst og nød af Arabella Neuhaus er en velskrevet og særdeles medrivende fortælling, der på forbilledlig vis, og på godt og ondt, kaster lys over den danske tilstedeværelse i Shanghai i 1930'erne.

Bogen er baseret på virkelige hændelser og er inspireret af forfatterens mors dagbøger. Der ligger et stort researcharbejde bag udgivelsen, og den store fortrolighed med den kosmopolitiske storbyes fantastiske historie skinner igennem på hver side af bogen.

Det er en imponerende udgivelse, som fortjener et stort publikum.

Arabella Neuhaus

Shanghai

- i lyst og nød

Roman

HISTORIA

Arabella Neuhaus

Shanghai – i lyst og nød

Historia 2019

280 sider. 250 kr.

Lene Bech og Christian Nielsen
er gymnasielærere og forfattere til et
lærebogssystem i kinesisk på dansk.

Arabella Neuhaus
udgiver en historisk rejseguide
til Shanghai i 2020.

SELV EN UDSULTET KAMEL ER STØRRE END EN HEST

Det starter med lort, og det slutter med lort. Li Guang, bedre kendt som Glatskalle Li, kommer til verden netop den dag, da hans far drukner i lort. For at belure kvinder på et offentligt toilet stikker faren hovedet så langt ned i toilettet, at han mister fodfæstet og falder ned i en stinkende flod af lort og maddiker. Fyrre år senere sidder Glatskalle Li på sit guldbelagte toiletsæde og drømmer om sin kommende rejse ud i rummet i en russisk rumraket. De to toiletter repræsenterer Kinas fortid og nutid, det ene ydmygt og fattigt, det andet luksuriøst, men begge lige tragiske og latterlige.

Så er tonen lagt i den mesterlige roman *Brødre* af Yu Hua. Romanen udkom i to bind i Kina i 2005 og 2006 og opnåede hurtigt stjernestatus med et salg på over en million eksemplarer. Her 14 år senere er den omsider blevet tilgængelig i en aldeles glimrende dansk oversættelse ved Sidse Laugesen.

Fortællingen er henlagt til den søvnige landsby Liustad nær Shanghai. Her følger vi fire årtier med dybe politiske og sociale forandringer, fra kulturrevolutionens kaos og tragiske udrensningkampagner til Deng Xiaoping-æraens liberalistiske økonomi, korruption og magtmisbrug. I centrum af fortællingen er de to stedbrødre Glatskalle Li og Song Gang. Glatskalle Li har mistet sin far på bunden af en flod af lort, og Song Gangs far er blevet tævet ihjel under kulturrevo-

lutionen, kun et år efter han var blevet gift med Glatskalle Lis mor. De to drenge sværger hinanden evigt troskab og holder sammen i tykt og tyndt, mens de går på opdagelse i den absurde verden, der udspiller sig i deres by.

Drengene er hinandens modsætninger. Glatskalle Li er en selvoptaget og skrupelløs bandit, der har en voldsom appetit på god mad, kvinder og penge og er hurtig til at tilpasse sig de skiftende politiske vinde. Han er født som Li Guang, men som tiden går, bliver han kendt som Glatskalle Li, lille numsekiger, numsekongen, fabriksbestyrer Li, skraldekonge Li, direktør Li og generaldirektør Li. Song Gang er stille, ydmyg og loyal, og han sætter altid familien før sine egne behov. Han er konstant usikker på, hvordan han skal manøvrere i en verden, han ikke forstår. Drengene sværger at tage sig af hinanden til evig tid, og deres dybe venskab overvinder alle tænkelige prøvelser, lige indtil den dag hvor byens smukkeste pige, Lin Hong, forelsker sig i Song Gang.

Alle mænd i Liustad er forelskede i Lin Hong. Den sexgale Glatskalle Li, som i barndommen gned sit underliv op ad byens telefonpæle, er ingen undtagelse. Som 14-årig kopierer han sin fars eskapade og dykker dybt ned i det offentlige toilet for at belure Lin Hongs nøgne bagdel. Taget på fersk gerning får han voldsom kritik, men snart kommer byens mænd til ham for at høre nærmere om pigens bagdel.

Glatskalle Li er ikke i tvivl om, at Lin Hong vil være kæreste med ham, men hun ser ham som en selvoptaget idiot, og hendes forældre smider ham på porten og kalder ham en kolort. Han sværger, at han vil slå enhver mand, der nærmer sig Lin Hong, ihjel. Hun har forelsket sig i Song Gang og selvom han, af hensyn til sin stedbror, undslår sig, finder de sammen og bliver gift.

Song Gang må forlade Glatskalle Li, og snart bevæger de to stedbrødre sig ud på hver deres vej.

Mens Song Gang holder fast i sit dårligt betalte arbejde på en statsejet fabrik, begynder den ydmygede og forladte Glatskalle Li sin karriere i det private erhvervsliv. Han starter med at sælge skrot, og helt i tidens ånd bestikker han byens partispidsere for at komme frem. Snart sælger han hvad som helst, der kan give profit, og ender som milliardær og ejer af det meste af byen.

For konstant at være i rampelyset, arrangerer han events som kåring af årets jomfru. I en af bogens bedste og mest morsomme scener invaderes den lille by af tusindvis af håbefulde kvinder, der alle påstår at være jomfruer. For at vinde den udlovede million må de overbevise dommerne om deres jomfruelighed. Men ingen er helt rene i Yu Huas univers. Absolut ingen af de mange kvinder er jomfruer, så de må alle købe kunstige jomfruhinder! Så går de ellers i gang

med at have sex med alle og enhver, der kan påvirke dommerne. Glatskalle Li når selv at have sex med de fleste af kvinderne, inden han kærer en, der allerede har et toårigt barn, til vinder.

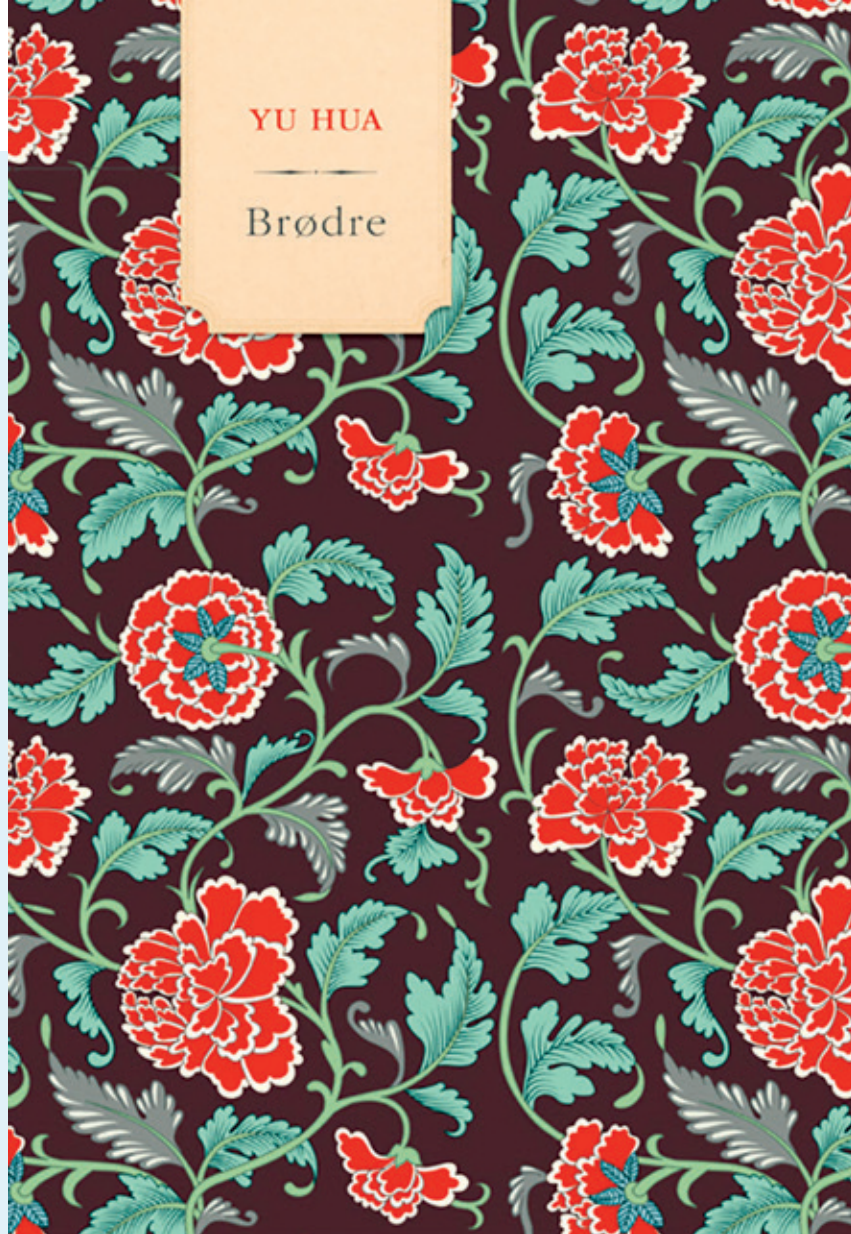
Den mandhaftige Glatskalle Li og den feminine Song Gang får et sidste møde, men herom skal der ikke røbes noget. Inden mødet har Song Gang mistet sit arbejde og ødelagt sit helbred. I følgeskab med en charlatan og svindler rejser han Kina tyndt for at tjene penge til Lin Hong. På markedspladser sælger han tvivlsomme produkter som brystforstørrende creme (af det gode mærke "Babs"), og for at overbevise køberne om produktets virkning, får han lavet kunstige bryster. Ingen kan være i tvivl om symbolikken.

Det er også svært at overse symbolikken i romanens måske stærkeste scene. De to drenge sniger sig ind i en lagerbygning, der huser alle de effekter, der blev konfiskeret i byen under Kulturrevolutionen. Drengene forventer at finde klassiske bøger, malerier, legetøj og alt muligt andet spændende, men bygningen er allerede blevet tømt og alt, hvad de finder, er en enkelt rød højhælet sko.

Scenen markerer overgangen til bogens anden del, der følger den kinesiske kapitalismes opblomstring. Den kulturelle hukommelse er blevet plyndret, og alt, hvad der er tilbage, er dette ubrugelige stykke luksus fodtøj, der symboliserer den umættelige fokusering på sex, penge og begær, som vil komme, både for drengene og for kineserne generelt.

Brødre er Yu Hua, når han er bedst, især i bogens første halvdel. Sproget er vulgært og rå, og det fyger med verbale og fysiske tæsk, så blod, snot og lort flyder i gaderne. Den ene groteske scene afløser den anden, og der er ikke lagt fingre imellem i beskrivelsen af menneskelig dårskab og ondskabsfuldhed.

Persongalleriet er Monty Pythonsk i den komiske og tragiske stræben efter at finde en smule mening og værdighed i en absurd og brutal verden. De evigt føjelige folkemasser er altid parate til at følge tidens politiske paroler og stærke mænd, og de er leveringsdygtige i meningsløs brutalitet og forrygende fraser som "selv en udsultet kamel er større end en hest", "man må koge den and, man har, den kan man ikke bare lade flyve af hænde" og "ivrig kælling må holde sig fra varm vælling".

Brødre er en besk satire over fyrre års politiske eksperimenter, men samtidig også en ekstremt hudløs og realistisk fortælling om venskab og fjendskab. Denne kombination af karikatur og realisme er åbenlyst inspireret af klassiske kinesiske romaner. Glatskalle Li er i den grad modelleret efter den legesyge og destruktive abekonge Sun Wukong fra *Xiyu Ji* (*Rejsen mod vest*), og trekantdramaet mellem de to stedbrødre og Lin Hong trækker dybt på de tre centrale figurer fra *Honglou meng* (*Drømmen om det røde værelse*), nemlig Jia Baoyu, Xue Baochai og Lin Daiyu. Alene navnet Lin Hong fortæller om inspirationen.

Brødre er en fantastisk morsom og rørende roman om at finde værdighed midt i kaotiske forandringer. Den kan varmt anbefales.

Yu Hua

Brødre

Klim 2019

587 sider. 350 kr.

Oversat fra kinesisk af Sidse Laugesen

Yu Hua på dansk

Romanerne:

At Leve

Fortællingen om dengang Xu

Sanguan solgte sit blod

Den syvende dag

Kina i ti ord. Essays

udkommer juli 2019

Lene Bech og Christian Nielsen
er gymnasielærere og forfattere til et lærebogssystem i kinesisk på dansk.

PARODIEN SKYGGER

”De overordnede har meddelt, at Amerika er et par slatne nosser, og England, Frankrig, Tyskland og Italien en samling pikhoveder, klunkelodser og lorterøve alle til hobe”.

Sikken start! – Og det er ikke indholdet, jeg vil pege på, – men sproget, oversættelsen. Oversætteren Susanne Posborg viser igen, at hun ikke bare kender sproget og kan slå op i ordbøger, men også kan give saft og kraft til en ellers uoversættelig digterisk leg med sproget. Og som fod i hose flyder hendes sprog med forfatteren: ”Stilheden var så dyb, at man kunne høre skyernes glidende svæv gennem luften”.

Den godt 60-årige forfatter Yan Lianke skriver satiriske og sylespidse romaner om Kina, hvor han prikker hul på samfundets betændte sår. Betændte sår på et sygt samfund eller betændte sår på et sundt samfund? That's the question ... my dear Watson.

Der foreligger nu fire af hans romaner på dansk. *Folkets tjener* (2008), en saftig kærlighedsroman fra kulturrevolutionens tid, udspillende sig på en militær kaserne. *Landsbyens blod* (2012), en bizar hurlumhejsk skæbnefortælling, og *Lenins kys* (2015), med et næsten Münchhausensk eventyrforløb, der selvfølgelig ender galt.

Romanernes indhold er tidsmæssigt fortid, men de omgivende samfundsmæssige og politiske strukturer er også nutidige, så Yan Lianke bevæger sig forsigtigt ... njaaah, det antyder måske, at han prøver at 'snyde' sit hjemland ... men han er kineser, og jeg kender ikke nogen, der har større nationalfølelse end kinesere. Elsker deres land. Måske på trods. Men elsker. Og så har han vel endnu lov at tugte.

I *De fire bøger* har Yan Lianke henlagt handlingen til perioden 1958-59 med ”Det store Spring fremad”.

Borgerkrigen lå snart ti år tilbage. Det var genopbygningens tid, udviklingens tid, idealernes tid. De store fælles byggeprojekter. Udviklingen fra kooperativer til kollektiver. Og omkring det hele: En udenrigspolitisk selvstændighed efter at have været et åbent plyndringsfelt i de 100 år siden Opiumskrigen. Ikke sært, at den tanke kunne opstå, at vi skal lave et STORT spring fremad, at vi skal yde nogle års ekstraordinære indsatser, uden fortilfælde i historien. Så det gjorde de. Overalt i Kina.

Her i *De fire bøger* sker det i en genopdragelseslejr ved Den Gule Flod, nummer Z99 af 99.

Indsatte til genopdragelse i lejren er professorer, musikere, læger, folk af alle slags, med uddannelse.

Lejren ledes af én person. Der er intet hegn. Ingen vagter. Ingen mulighed for at flygte! Sikringen består i det omgivende øde, de omgivende lejres områder, de andre indsatte belønning, der uddeles for hver gang, man afslører et flugtforsøg eller en anden overtrædelse af lejrens regler. Belønning, belønning, belønning. Derom drejer det hele sig. Små røde papirsblomster. Mellemstore. Store. Ja, og femtakkede stjerner. Med fem af dem kan man få lov at rejse hjem.

Den første opgave var at dyrke hvede, og at opnå en hidtil uopnået størrelse af udbytte. Den næste opgave var at smelte jern til stål.

Romanen foregår altså ikke i en udryddelseslejr, men resultatet bliver det samme. Næsten alles kamp mod næsten alle. Der er slet ikke brug for vagter eller ovne. De indsatte klarer det selv.

Som Yan Lianke beskriver det, var det grusomt, umenneskeligt, depraveret rækkende helt ud til kannibalisme.

Og det rører mig ikke!

Parodien skygger. Det bliver skematisk, karikeret som en tegneserie, fladt, uden dybde. Sjæl. Og dertil sluttende i en uventet men påklitret religiøs apoteose.

Ja, vi kan godt som vestlige læsere se og forstå, men vi kan ikke som en kinesisk læser genkende romanens virkelighed i nutidens virkelighed. Prik på prik på prik af små handlinger, ord, beskrivelser. Det er ikke kun et betændt fortidssår, der prikkes hul på.

Efter at have læst *De fire bøger* måtte jeg have fat i Orwell. Jeg valgte først at se tegnefilmsversionen fra 1954 af *Kammerat Napoleon*, der jo ligger på youtube. Det er en fortræffelig visuel lektion i fællesskabets styrke, magthaveres redskaber og udstødelse – af – nogen.

Dernæst måtte jeg genlæse *1984*. Det fremtidige, dystopiske overvågningssamfund, som Orwell så det fra sit ståsted i 1948. Og hvor åndede vi da lettet op i 1984, da det slet ikke var blevet til virkelighed. Endnu.

Yan Lianke er bestemt værd at læse. Min egen favorit er *Landsbyens blod* – men er man til det burleske, grove, overspillede, så er *De fire bøger* en mulighed – og så har jeg endda slet ikke prøvet at forklare, hvorfor der er fire bøger i bogen, og hvordan de blander sig med manglende sider, og med både litterære og religiøse allusioner. For nu at slutte på et fint ord.

Yan Lianke

De fire bøger

Oversat fra kinesisk

af Susanne Posborg

Gyldendal 2018

315 sider. 300 kr.

Hans Jørgen Hinrup

er fhv. forskningsbibliotekar på Statsbiblioteket med speciale i Kina.

Et blik på Kinas
fødevaremarked

Artiklens forfatter hjælper til
på en markedsbod i Beijing.

MISTILLID, ØKOLOGI OG NYE FORSYNINGSKÆDER

I dagens Kina kan tilliden til fødevarer på det ordinære marked ligge på et meget lille sted. Årsagen til den manglende tillid er en række af skandaler, som har forfulgt landet de seneste år.

Vi husker især 2008, hvor titusindvis af spædbørn blev ramt af nyrelidelser, fordi de havde indtaget modernælkserstatning iblandet melamin, men hvert år siden da har der floreret nye historier om usikre fødevarer og systematisk bedrageri på markedet. Det gælder alt fra den harmløse erstatning af ingredienser med billigere alternativer over overdreven brug af kunstgødning, pesticider og tilsætningsstoffer og til det direkte sundhedsskadelige, som for eksempel den berygtede genanvendte madolie.

Bekymringen blandt de kinesiske forbrugere illustreres eksempelvis i *Hurun*-rapporten, en årlig undersøgelse af de rigeste

kineseres meninger. I 2018 nævnte 57 % af de adspurgte i rapporten således den manglende fødevaresikkerhed som en årsag til migration.

Det er selvfølgelig de færreste, som rent faktisk forlader landet, så hvordan fremskaffer kineserne madvarer, de har tillid til? Det er et af de centrale spørgsmål, vi stiller i forskningsprojektet *Moral Economies of Food in Contemporary China*, der er et samarbejde mellem Mikkel Bunkenborg og Ingrid Fihl fra Kinastudier på Københavns Universitet og Jia Meina og mig selv på Aarhus Universitet.

Som tidligere omtalt i Danmark-Kina findes der et hastigt voksende marked for importerede og økologiske fødevarer, da de kinesiske forbrugere har mere tillid til fødevaresikkerheden i produkter, der oprindeligt er tiltænkt eksempelvis europæiske forbru-

gere. Den samme logik gør sig gældende på det såkaldte *daigou*-marked, der anslås at omfatte flere millioner mennesker i den kinesiske diaspora, som er involveret i at videresælge fødevarer (og luksusvarer) fra de udenlandske markeder direkte til forbrugere i Kina over internettet.

Som Jia Meinas forskning viser, dækker *daigou* over både eksempelvis udvekslingsstuderende, som tjener lommepenge på at videresælge mælkepulver til venners venner, og større virksomheder med ansatte både i og uden for Kina. Modernælkserstatning er det mest efterspurgt produkt fra Danmark, og der er en anseelig profitmargin i spil, da danskproduceret mælkepulver ofte sælges i kinesiske supermarkeder til det tredobbelte eller endda firedobbelte af den tilsvarende pris i Danmark.

I det større billede er det selvfølgelig ikke holdbart at forestille sig at brødføde Kina udelukkende med importerede fødevarer, og det er heller ikke, fordi myndighederne ikke er opmærksomme på problemet.

I 2015 trådte en ny fødevarer sikkerhedslov i kraft, som både indeholder hårdere straffe for lovbrud og et meget større fokus på registrering og gennemsigtighed i fødevarebranchen. Som konsekvens af den nye lovgivning er det blevet udbredt, at økologiske produkter forsynes med QR-koder, som køberen kan scanne med sin telefon og opnå præcis viden om, hvor produktet stammer fra, og hvordan det er produceret. Samtidig kan man få bekræftet, at økologimærket på produktet er ægte.

Men selv med denne "gennemsigtighed" omkring produkterne er problemet, at tilliden til den tilgængelige information ikke er stærkere, end den er til den instans, som står bag mærkningsordningen. Fødevaremærkning baserer sig på abstrakt, systemisk tillid. Det er i sidste ende den kinesiske stat, der står som garant for mærkernes sandfærdighed og troværdighed, og der er bestemt tegn på, at staten ikke altid formår at håndhæve sin strikse lovgivning på området.

"ØKOLOGISKE MYSTERIER" PÅ MARKEDET

I maj 2018 opholdt jeg mig på en gård hos en økologisk producent i omegnen af Beijing, netop som en mindre bombe sprang under byens økologiske marked. Det skete 6. maj i form af et stykke opsøgende journalistik på CCTV-fjernsynsprogrammet *Centrale diskussioner* (løst oversat fra 焦点访谈) med titlen "De økologiske grøntsagers mysterium" (有机蔬菜的玄机).

Programmet fulgte med skjult kamera en anonym, kvindelig journalists indkøb i en berømt supermarkeds kæde i Beijing. Her viste det sig først, at *China National Organic Green Food Corporation*, navnet til trods, både producerede økologiske og konventionelle grøntsager, og at begge slags kunne findes side om side på hylden med økologiske varer.

Journalisten købte tomater, gulerødder og selleri med det autoriserede økologimærke og brugte så sin mobiltelefon til at scanne mærkaternes QR-koder. Ifølge den tilgængelige information var grøntsagerne dyrket på en gård i en landsby i Longwantun cirka 60 kilometer nord for byen.

Men da journalisten efterfølgende kørte ud til den pågældende gård, kunne hun ikke finde nogle marker, hvor man dyrkede de sorter, hun havde købt i supermarkedet. Nogle landarbejdere forklarede hende, at deres tomater og selleri ikke var modne endnu, og de dyrkede ikke gulerødder. I stedet fandt hun åbne sække med kunstgødning spredt rundt omkring på de angiveligt økologisk dyrkede marker, og i producentens hovedkontor 50 kilometer fra gården fandt hun ud af, at de leverede grøntsager til mere end 40 forskellige supermarkeds kæder i Beijing.

Til trods for forsikringer om, at alle grøntsager på lageret var lokale og økologiske, fandt journalisten her lærredssække og fla-

mingokasser fra en række frugt-og-grøntgrossister. Under påskud af at være en mulig fremtidig kunde, ringede hun efterfølgende op til et af de pågældende firmaer, som fortalte, at ingen af deres grøntsager var økologiske. De fik alle pesticider og kunstgødning, men – forklarede firmarepræsentanten videre – hun behøvede ikke bekymre sig for meget om kvalitetskontrol, da de kunne hjælpe hende både med at fremskaffe de certifikater, hun måtte have brug for, og med at vælge de steder, som det skulle fremgå, at grøntsagerne var dyrket.

Journalisten måtte til sidst opgive at finde ud af, hvor hendes grøntsager fra supermarkedet faktisk var dyrket. I stedet fik hun dem testet i et laboratorium, hvilket afslørede, at de indeholdt en række pesticidrester (hvilket selvfølgelig er bandlyst i økologisk produktion). Programmet endte med at vende tilbage til nyhedsværten i studiet, Lao Chunyan, som opsummerede tilstanden på markedet med dette spørgsmål: Hvornår mon den dag kommer, hvor økologimærket vil besidde egentlig troværdighed?

I undersøgelser af fødevarer sikkerhed analyserer man typisk forsyningskæder for at finde frem til de risikable transaktioner undervejs i en fødevarer rute fra producent til forbruger. I eksemplet ovenfor går det galt i stort set alle led i forsyningskæden (produktion, kvalitetskontrol, mærkning og markedsføring; kun transporten hører vi ikke noget om).

Den slags eksempler gør det let at forstå, hvor skrøbelig en størrelse abstrakt systemisk tillid egentlig er. Det er velkendt, at det er en form for tillid, som er ekstraordinært høj i de nordiske samfund, hvilket eksempelvis viser sig ved, at de fleste danskere uden nærmere eftertanke og helt umiddelbart har tillid til det røde økologimærke.

Sådan forholder det sig ikke i Kina, og mediedækningen af diverse skandaler understøtter en grundlæggende påpasselighed med hensyn til fremmedes omgang med dine madvarer.

Den lave grad af tillid til fødevaremærkningen fortæller samtidig en historie om befolkningens relation til staten, som af den ene eller anden grund, og på trods af ny lovgivning, stadig ikke formår at sikre fødevarerne på det kinesiske marked.

Kinesiske CSA-gårde udlejer ofte små jordlodder til medlemmer, der gerne selv vil dyrke jorden på hobbyniveau.

TILLIDEN I PERSONLIGE RELATIONER

Efter CCTV havde bragt reportagen om de økologiske grøntsagers mysterier, spurgte jeg den produktionsansvarlige på gården, jeg opholdt mig på, Wang Yande, om han troede, historien ville påvirke deres salg negativt. Økologiske fødevarer er i Beijing typisk 3-5 gange så dyre som de konventionelle, så man kunne forvente, at forbrugerne ville være optagede af at få en garanti for, at der rent faktisk er forskel. Yande mente ikke, historien ville have nogen negativ indflydelse. Om noget, sagde han, ville historien nok snarere påvirke salget positivt.

Forklaringen på det ejendommelige svar skal findes i gårdens forretningsmodel, som er nærmest komplet uafhængig af den abstrakte systemiske tillid, som karakteriserer statens mærkningsordninger.

Den pågældende gård er nemlig blandt de cirka 500 gårde i Kina, som følger principperne for *Community Supported Agriculture* (CSA), en landbrugsmodel, som blev importeret fra USA i 2007 af de økologiske pionerer på Beijings berømte *Little Donkey Farm* (小毛驴市民农园).

CSA-modellen indebærer en medlemsordning, hvor gårdens forbrugere direkte understøtter gården med indskud til dens drift. På gården, jeg besøgte, havde de arrangeret det sådan, at medlemmernes indskud fungerede som en konto, de kunne købe økologisk kød og grønt for. Varerne blev så bragt ud til medlemmernes adresse den følgende dag.

Faktisk er det en tilsnigelse, når jeg kalder gårdens grøntsager økologiske, for kun deres tomater og pærer havde det officielle økologiske mærke. Det var der to gode grunde til.

For det første var der en økonomisk grund: Ifølge Wang Yande havde økologimærkningen kostet gården 15.000 RMB per periode, per sort – i alt 30.000 RMB – og heri ligger problemet. Det gennemsnitlige landbrug i Kina råder over et meget mindre areal end det typiske i Danmark, og når mærkningsordningen går på enkelte sorter snarere end på producenten, resulterer det indirekte i en favorisering af storskala-producenter og monokultur, mens det bliver økonomisk umuligt selv for en mellemstor gård, som den her omtalte, at have råd til at få alle deres grøntsagssorter testet.

For det andet var det ifølge gårdens ansatte ikke statens mærkningsordning, som overbeviste medlemmerne om, at gårdens

afgrøder var sunde, sikre og økologiske. I stedet voksede gårdens medlemstal, når eksisterende medlemmer anbefalede gården til venner og familie – og der ville måske netop være flere folk på udkig efter en ny kilde til sunde grøntsager efter CCTV's reportage.

Det var med andre ord den personlige tillid mellem gårdens grundlæggere og den første skare af medlemmer, som løbende voksede til at omfatte nye cirkler, og der var ingen tvivl blandt gårdens ansatte om, at tilliden mellem gårdens ansatte og medlemmer udsprang af en længerevarende og gensidigt forpligtende relation.

QR-kode på økologisk grønt i et Carrefour-supermarked i Beijing juni 2019.

Når alt kom til alt, var det repræsentanter for lokalregeringen, som havde insisteret på, at gården fik testet i det mindste nogle af sine afgrøder, når nu den brystede sig af at dyrke økologisk. Mærkningen betød ikke noget for medlemmernes tillid.

I en situation med lav tillid til det ordinære marked er opfindsomheden stor med hensyn til at finde alternative kilder til sikre fødevarer. I vores forskning undersøger vi en række af disse kilder, såsom *daigou*, nye økologiske landbrug og statsdrevne landbrug i det såkaldte specielle forsyningssystem, *tegong*, som leverer fødevarer til centrale statslige enheder uden om markedet.

Desuden undersøger vi, hvilke nye teknikker forbrugerne benytter sig af for at opnå pålidelig information om fødevarer på markedet; blandt andet er der opstået et enormt antal nye forbrugergrupper på internettet.

Der er meget i gære, og det er umuligt at give én samlet konklusion på, hvor Kinas fø-

devaremarked går hen. Dog er et fællestræk, som går igen på tværs af flere af disse nye udviklinger, at de udfordrer statslige monopoler på kvalitetssikring og klassificering.

CSA-landbrug og *daigou*-netværk kan for eksempel forstås som henholdsvis lokale og transnationale forsøg på at løse kinesiske forbrugeres fødevarerproblem, og i begge tilfælde er de netop løsninger, som går uden om staten, og som derfor lever på statens nåde – og fleksibilitet.

Det så vi i eksemplet ovenfor mht. økologierne, og noget lignende gælder siden januar 2019 for *daigou*. Her indførtes nemlig en ny kinesisk e-handelslov, som kræver at *daigou* registrerer sig som virksomheder og anskaffer sig licens til at bedrive e-handel, og hermed bliver varerne, de sender hjem til Kina momspligtige.

Anders Sybrandt Hansen er lektor i Kinastudier og antropologi ved Aarhus Universitet. Han arbejder for nuværende sammen med Mikkel Bunkenborg, Ingrid Fihl og Jia Meina på forskningsprojektet *Moral Economies of Food in Contemporary China*, som undersøger forholdet mellem fødevarer, marked og etik i samtidens Kina. Projektet har en DFF2 forskningsbevilling fra Det Frie Forskningsråd for Kultur og Kommunikation.

Vil du vide mere?

<https://ccrs.ku.dk/research/centres-and-projects/moral-economies-of-food-in-contemporary-china/>

I det nordlige Kina forlænger drivhuse sæsonen for bladgrøntsager langt ind i efteråret.

VERONICA

I 1980 kom hængebuggrisen Veronica til Bornholm. Hun var på det tidspunkt den eneste kinesiske gris, som levede uden for en zoologisk have i Danmark.

Min far Arne Ranslet, som var billedhugger og kunstner, havde først set de kinesiske grise i Hamburgs zoologiske have. Han syntes, at de først og fremmest var utroligt søde, men derudover ville de egne sig glimrende som modeller til skulpturer. I Danmark fandtes hængebuggrisen dog kun indenfor heget på zoologiske haver, og disse havde ikke lov til at sælge deres dyr til private.

Men Aalborgs zoologiske have fandt dog ideen om at bruge grisen til kunstnerisk model ganske glimrende og gik med til, at vores familie kunne låne en gris på livstid.

Veronica, eller Gysse, som hendes kælenavn blev, blev derefter fragtet med lastbil og taxi til Bornholm. Chaufføren syntes, at hun var så sød, at hun blev placeret ved siden af ham på forsædet.

På Bornholm modtog vi hende alle med stor glæde.

Gysse blev en ægte kælegris og gik altid frit rundt på mine forældres bondegård. Indimellem, når løbetiden indtraf, tog hun sig nogle smuttere, hvorefter politiet ringede til os og fortalte, hvor vi kunne finde hende. Alle vidste, at grisen boede hos os.

Hun var en meget intelligent gris og dukkede altid op til frokosttid rundt om havebordet, hvor hendes høje smasken formildede vores sind, og ofte fik hun sin vilje og løb af sted med en lækkerbissen. Og også på lange gåture kom hun med, omend hendes korte ben gjorde, at vi skulle gå langsomt. Stille og roligt trissede hun med os, blot vi kaldte på hende.

Grisen Gysse blev omkring de 15 år gammel. Og selv i dag kan mine gamle klassekammerater og venner huske vores skønne gris.

Veronica, eller Gysse, blev afbildet i mange skulpturer, og hendes dejlige, blide personlighed har glædet mange turister, som besøgte mine forældres udstillinger.

Min fars første bronzeskulpturer var således også med Gysse som model, og i dag står hun rundt omkring i både private hjem men også i offentlige rum.

Min bror Paul Ranslet er kunstneren bag den lille bronzeskulptur af Gysse.

Da dette år er grisens år i Kina, syntes jeg, at den lille historie om vores skønne kinesiske gris var sød at fortælle.

Kælegrisen Gysse. En kælegris er en hund med bacon på.

DU KAN SELV FÅ EN GYSSE

Den lille bronzegrise koster 6000 kr.,
og den store bronzegrise koster 75.000 kr.

Henvendelse: charlotte.ranslet.pedersen@gmail.com.

PAPIRVEJEN

Traditionel papirfremstilling i Kina anno 2018.

Ordet papir stammer fra det latinske og græske ord *papyrus*. Det skabte en vis forvirring, da papiret kom til Europa, for man troede, at de østasiatiske lande havde lært at fremstille papir af ægypterne.

I Ægypten forarbejdede man papyrusplantens stængler til skriveunderlag fra omkring år 3000 f.v.t. Den fremstillingsmetode har ikke noget med opfindelsen af papiret at gøre. Papyrusplantens stængler blev skåret på langs og dernæst skåret til strimler, der efter at være blevet lagt i blød i vand blev anbragt horisontalt og vertikalt og presset sammen.

For at et materiale kan blive kategoriseret som papir skal det fremstilles af forarbejdede, flydende fibre i vand. Fibrene løftes op på dertil egnede forme, og et nyt ark kommer til verden.

Papir var ukendt i Vestasien og Middelhavslandene før islam, hvor det traditionelle skriveunderlag var papyrus og pergament.

Grækerne kaldte papyrus for *khartes*, som bliver til vores eget ord for kort af papir. Romerne kaldte planten ved dens latinske navn *papyrus*, som er blevet til *papir* på dansk. Derfor forbandt man papyrus og papir. Man misforstod ganske enkelt ordet papir.

Den misforståelse blev der rettet op på, da forskning viste, at papiret var kommet til Europa via handelsruter, der forbandt Kina med Vestasien og Middelhavslandene. En af disse handelsruter blev i 1877 kaldt Silkevejen af den tyske geograf Ferdinand von Richthofen.

Men silke var langt fra den eneste vare, der blev transporteret. Bl.a. papiret blev også bragt til Europa ad de samme ruter, og det ville være mere korrekt, at dette netværk blev kendt som Papirvejen, eftersom papir har haft en ganske betydelig indflydelse på menneskets historie. Silkevejen er derfor i det følgende døbt om til Papirvejen.

Papirfremstilling under Handynastiet.

PAPIRETS OPFINDELSE

Papiret blev opfundet i Kina for ca. 2000 år siden, som den første af fire vigtige kinesiske opfindelser. Det var udover papiret kompas, krudt og trykteknik – opfindelser, der alle via Papirvejen bredte sig til den vestlige del af verden ved arabernes mellemkomst.

Legender og optegnelser har mange forskellige versioner af, hvad der egentligt skete, men den mest udbredte opfattelse er, at det var eunukken og politikerens Cai Lun (Ts'ai Lun), der opfandt papiret. Han var ansat ved kejserens hof under Han-dynastiet og han forelagde sin opfindelse for kejser He (88-106 e.v.t.) i år 105 e.v.t.

Cai Lun er kendt af de fleste i Kina som papirets fader. Cai Lun Paper Culture Museum ligger i Longting i Shaanxi-provinsen ved siden af Cai Luns grav. Her kan man studere papirets historie, dets udvikling og anvendelse og endog prøve at fremstille papir, som man gjorde det under Han-dynastiet (206 f.v.t. – 220 e.v.t.)

En historie fortæller, at Cai Lun havde sidet og filosoferet på en flodbred, mens han iagttog kvinder vaske tøj. Åndsfraværende samlede Cai Lun små tøjstumper op, der var blevet slået af, da kvinderne bankede tøjet. Da Cai Lun pressede fibrene sammen, opdagede han, at de hang sammen.

En anden historie fortæller, at Cai Lun studerede hvepseboer. Byggematerialet til hvepseboer er en slags papirmasse, som dronningen danner ved at blande træfibre med spyt. Hvepseboer har et papiragtigt udseende.

En tredje historie er, at han en dag sammen med andre skulle transportere tunge dokumenter skrevet på bambusstrimler på oksekærrer til kejserens palads. På vejen snublede okserne, og kærren væltede, så alle bambusstrimlerne faldt af vognen. Mens de ventede på en anden oksekærre, havde Cai Lun god tid til at tænke. Han konkluderede, at bambusstrimlerne simpelthen var alt for tunge at håndtere. Der måtte findes et lettere materiale.

Da han gik, passerede han bunker af hampefibre og tænkte: Måske kan det være nyttigt? Han samlede lidt sammen, men hampen var rå og løs. Så tænkte han på rester fra silkeproduktion, og så blev lyset tændt! Sammen med tjenere samlede han bark, hamp, gamle silkekøkoner, fiskenet og bomuldsklæde. De skar ingredienserne i små stumper og stykker og kogte dem. Dernæst

hamrede man på det udkogte materiale med trækøller i en morter sammen med vand. Da denne mikstur blev løftet op af vandet, hang den sammen som en flade, der efter tørring blev til et ark papir.

Cai Lun havde fundet frem til papirfremstillingsprocessens hemmeligheder – han fik æren, men måske var det én fra en lavere klasse, der viste ham vejen – det er ikke til at vide.

Men faktisk blev fibre anvendt til papirfremstilling endnu tidligere end Cai Luns tid.

I Xi'an er der fundet papir, der kan dateres tilbage til omkring år 200 f.v.t. Papiret er beskrevet med bønner og fundet bag en mursten i et hus. Også langs Papirvejen har man fundet papir. Disse meget gamle papirer er fundet i ørkenklima, som har bevaret papiret. Det tidligst fremstillede papir blev anvendt til at sprede kongfuzianske og daoistiske tanker. Buddhistiske ideer og ceremonier blev også nedskrevet på papir og formidlet til andre lande.

Fra Kina rejste opfindelsen af papiret over Korea mod øst til Japan og dernæst mod vest langs Papirvejen til de islamiske lande.

Kampen ved Talas i år 751 var en nøglebegivenhed i papirets historie, for herefter fik araberne lært fremstillingsprocessen. Slaget stod mellem det arabiske Abbasidiske Kalifat og det kinesiske Tang-dynasti. Begge parter ønskede magt over Syr Darya-området i Centralasien. Tang-dynastiets nederlag blev afslutningen på Tangs ekspansion mod vest og resulterede i, at muslimerne fik kontrol over området Transoxiana i de næste 400 år. Efter kampene mener man, at erfarne kinesiske krigsfanger blev beordret til at fremstille papir i Samarkand og derefter i Bagdad i nutidens Irak.

Opfindelsen var skelsættende for den islamiske verden, og vi kan takke araberne for at bringe papiret til Europa. Først til Spanien og Italien omkring det 12. årh., og herfra bevægede opfindelsen sig nordpå.

Den første papirmølle i Danmark blev anlagt i 1573 ved Hvidøre. På Papirmuseet i Silkeborg kan man studere den danske papirindustri historie.

Et lands vegetation var bestemmende for, hvilken kvalitet papir der kunne fremstilles. I Østen vokser bambus og risstrå og de stærke bastfibre såsom kozo, mitsumata og gampi, der alle har en høj fleksibilitet og kan anvendes både 2- og 3-dimensionelt. Disse fibre var

ikke let tilgængelige i Vesten, hvorfor man her fremstillede papir af bomulds- og hørklude, beregnet til 2-dimensionelle formål.

Det var først i det 18. årh., at der blev udviklet industrielle metoder, der gjorde træfibre til en attraktiv fiberkilde.

I PAPIRETS FÆDRELAND

Kina 1990

Det er november måned. Jeg sejler på en flod i Kina. Risstrå er stablet som wigwamliggende skulpturer inde på land. Bambusbåden, ladet med papirbatter, glider gennem det stille brunligt-grønne landskab, og i den lette tåge forvandles den til en silhuet i delikat broderi mod den bleggrå himmel.

Vi lægger til ved bredden, og børnene løber os i møde. Store bunker af risstrå veksler med lave organisk udlagte bygninger. Så langt øjet rækker, er jorden belagt med gule rektangler. Alle horisontale og vertikale planer er dækket af papir. Grise, kyllinger, hunde og geder løber rundt på papiret. Landsbykvinderne er i færd med at sprede endnu flere ark ud til tørring.

Husene er bygget af ler, risstrå, træ og metal. Gulvene er stampet ler. Maden tilberedes i wok. Bedstemoderen sidder på en lav skammel ved ildstedet og sørger for, at varmen holdes ved lige.

I alle de små huse fremstilles papir. Hovedsageligt til hjemmebrug: toiletpapir af risstrå, papir til skolebrug, papirmasse til isolering. Få fremstiller papir af bambus, som anvendes til kalligrafi. Bag landsbyen er der kæmpestore cementbeholdere nedgravet i jorden. Det er her, risstrå og bambus stilles ned til gæring.

At fremstille bambuspapir (zhu zhi) er en langsommelig proces. Bambus høstes i denne landsby i juni. På det tidspunkt vokser stænglen ikke; det gør kun blade og grene.

Der er over 300 arter af bambus. Gamme bambus er gul, ung bambus er grøn som jade. Bambus, der er over seks år, kan ikke anvendes til papirfremstilling. Høj fugtighed giver den bedste kvalitet.

Bambus vokser hurtigere end nogen anden plante på jorden; Man kan næsten se den gro! Man anvender de seneste to måneders vækst af bambussen; blade og skud skrælles væk, stængler i to meters

længde bundtes og placeres i de store cementgrave, hvor de dækkes med vand og stilles til nedbrydning. Vand tilsættes med mellemrum via bambusrør for at sikre, at al bambussen er dækket. Denne proces tager 100 dage. Dernæst fjernes de grønne dele, og de tilbageblevne fibre stables i lag med vand og læsket kalk. Denne mikstur står yderligere i 120 dage.

Bambusfibre skylles med rent vand i 2 måneder for at fjerne kalkrester, og dernæst skal bambusfibrene hamres i en fodstamper til papirmasse. Metoden varierer en smule fra landsby til landsby, men det drejer sig om at nedbryde fibrene, så plantens iboende cellulose frigives.

Kinesiske støbekar er temmelig store. De er fyldt med vand op til 8 cm fra karets kant. Papirmassen hældes i karret med vand sammen med ekstrakt fra ferskenbambus. Ekstrakten sørger for, at fibrene spredt sig blødere og mere jævnt.

Støbeformen er af bambus med vertikale parallelle stænger, hvorpå bambusmåtten hviler. Måtten er af tynde bambustrimler, syet sammen med silke eller sener fra vandbøfler. Formen dypes kun en gang, og ark lægges ovenpå hinanden på en træplanke. Den sædvanlige størrelse er ca. 200 x 100 cm.

Arbejdsdagen er på 10-12 timer, og produktionen er på ca. 3000 ark om dagen!

Bunken af de nyfødte ark, i papirterminologi kaldet posten, presses i en primitiv presse med stenvægte. Den endelige tørring foregår ved at pensle arkene op på metalplader, placeret på hver sin side af en ca. 20 cm bred tunnel, opvarmet af varmen, der strømmer igennem fra ildstedet for enden af tunnelen.

Bambus vokser op ad bjergene i det fjerne. I byerne anvendes bambus til bygningsstilladser, på floderne flyder bambus som tømmerflåder eller både. Bambus er tæt forbundet med Østens mennesker og deres daglige liv. Den anvendes til føde, til byggeri, konstruktion af broer, møbler, køkkenredskaber, spisepinde, rørføring, kurve, reb, paraplyer, vifter, pensler, kamme, lamper, hatte, musikinstrumenter, medicin, sko m.m.

I Kina anses bambus som en af de fire noble planter. De tre andre er orkidé, blomme og krysantemum. I århundreder har bambus været brugt som symbol på høj moral, fordi plantens stængel rejser sig vertikalt. Den repræsenterer også Buddha, glæde og held.

I maleri, poesi, myter og legender hyl-des planten som ekstraordinær. Den blomstrer kun en gang på hundrede år, og derefter dør den.

Blandt de mange arter bambus i Kina er nogle meget kunstneriske i sig selv.

Papirfabrikanten kommer selv med sine bambustrimler til papirfremstilling. Zhu Zhonghua producerer 50.000 ark om året. Kina 2018.

Bambus af Zen Zuhli

Bamboo Mile Lodge

I sit alone in the quiet of bamboos
Playing the qin and whistling long
In deep forest no one knows
The moon comes and shines on me

Wang Wei, 699-761

竹里館

獨坐幽篁裡
彈琴復長嘯
深林人不知
明月來相照

I Kina er en landsby klassificeret som landsby på grund af sin fjerne beliggenhed, ikke på grund af sin størrelse, da landsbyer spredt sig over meget store områder for så at vokse sammen med andre landsbyer. De landsbyer, jeg besøgte, havde ikke nogen direkte forbindelse til større byer. I landsbyer, der producerer det fine, hvide bambuspapir, tjener de flere penge end i landsbyer, hvor de producerer gulligt risstråpapir.

I en rig landsby er det normalt, at en papirmager tjener 3.000 yuan om året. En regeringsansat ingeniør tjener 1.800 yuan om året (i 1990). I de rige landsbyer er huse bygget af cement med gulve af cement. Statussymboler som køleskab og TV står i hjørnet af opholdsstuen.

I Vesten kaldes alt tyndt, hvidt papir fra Østen fejlagtigt for rispapir. Det er baseret på en misforståelse, der måske er kommet ind i sproget, da de arabiske handelsfolk præsenterede papir for første gang i Europa i det 12. årh. De har måske fortalt, at dette papir var fremstillet af folk, der dyrkede og levede af ris!

Der fremstilles ikke papir på traditionel vis af ris. Kina er det eneste land, der fremstiller papir af risstrå. Dette papir anvendes som husholdningspapir, til såkaldt "åndepapir", anvendt som papirpenge i religiøse ritualer som ofringer til brug for livet efter døden. I Vesten kan vi se det gule risstråpapir anvendt på raketter og andet fyrværkeri.

Nedbrydning af risstråpapir foregår ved en mere simpel proces end den proces, der blev beskrevet ovenfor for bambus. Risstrå stables skiftevis med læsket kalk i store cementkar. Den varme, der udvikles ved denne tætte stabling, hjælper med at fjerne lignin, som binder fibrene sammen. Denne nedbrydning foregår om sommeren i 14 dage eller om vinteren i to måneder. Når stråene er nedbrudte, skylles massen i andre store cementkar, og derefter fodstemples de. Tidligere anvendte man vandbøfler til at foretage denne stampning og findeling af fibrene.

Selvom håndlavet papir i 2006 blev tilføjet listen af National Intangible Cultural Heritage og i 2009 som UNESCO Intangible Cultural Heritage of Humanity, har brugen af traditionelt fremstillet papir været faldende.

Der eksisterer dog en forståelse for vigtigheden af at formidle den traditionelle kinesiske kultur. Her skal nævnes Gaoligong Museum of Handicraft Paper, placeret på en mark i nærheden af landsbyen Xinzhuang i Yunnan-provinsen. Et arkitektonisk forsøg på at kombinere moderne kvalitet med en landlig kontekst. Her kan man studere papirets historie og lære at fremstille håndlavet papir, som traditionen foreskriver.

Enkelte unge 14. generations papirmagere kæmper for at holde arven ved lige. F.eks. Jiajiang handmade paper industry i Sichuan-provinsen, hvor man kan opleve produktion af det håndlavede papir. Tang Shukun, direktør for Handmade Paper Institute ved University of Science and Technology i Hefei, Anhui-provinsen, samarbejder med papirmagere om at genskabe forsvundne fremstillingsformer. For så snart en teknik uddør, er det vanskeligt.

Tang Shukun har sammen med sit team igennem de sidste 10 år indsamlet, dokumenteret, skrevet artikler, udarbejdet videoer og udført laboratorieundersøgelser. Resultaterne udgives i en bog, der fokuserer på

det håndlavede papirs traditionelle produktionsproces. Selvom unge mennesker foretrækker andre erhverv, og papir fremstilles industrielt, skal det slås fast, at håndlavet papir er af en langt bedre kvalitet end industrielt fremstillet papir.

Man må håbe, at de mennesker, der bruger deres energi på at holde den gamle tradition ved lige, vil få mere opmærksomhed fremover.

Papirfremstilling i
Sichuan-provinsen 2018.

PAPIRKLIP – JIANZHI

Papirklip fra
De nordlige og sydlige dynastier (386-589).
Det blev fundet ved en udgravning
i Turpan, Xinjiang.

Jianzhi menes at have udviklet sig siden år 600 fra at være anvendt i religiøse sammenhænge, når man bad til sine guder og forfædre, til mønstre på broderier og senere som en udbredt folkekunst, hvor det anvendes som dekoration og symbol på lykke og godt held.

I dag fremstilles papirklip både kommercielt, som kunsthåndværk, design og kunst. Jianzhi er en af de ældste, mest populære ty-

per folkekunst i Kina. Der findes en nordlig og en sydlig traditionel stil.

Den sydlige stil fra Jiangsu- og Zhejiang-provinserne er udført smukt og omhyggeligt med mange fine og interessante detaljer. Den nordlige stil fra Yuxian og Fengning i Hebei-provinsen og Shaanxi-provinsen har overdrevne, voldsomme former og livlige forskellige mønstre.

De traditionelle papirklip ude fra landbrugsområderne er en æstetisk måde at udtrykke håb, taknemmelighed eller andre store følelser på. De ofte røde papirklip har forskellig betydning: Nogle udtrykker ønsket om en god høst, om at ens dyr trives, om held og et bedre liv. Motiverne kan også være dyr og planter, legendariske, mytiske kreaturer, en jadekanin eller en karpe, der springer over en drages hale eller figurer fra myter og historier om den gule kejser. Andre udtrykker taknemmelighed over livet – det lykkes bringende ved en fisk, der svømmer mellem lotusblomster, eller en pige, der fletter sit hår.

De mest populære klip handler om held og dobbelt lykke. Kineserne holder af at hænges papirklip op på deres døre, der indeholder disse to skrifttegn: “福” / fú = lykke, bruges ofte ved nytårstide for ønsket om et godt år, og “囍” / xǐ = dobbelt lykke, som ofte ses på nygiftes vinduer og døre i forbindelse med brylluppet.

Vinduespapirklip har nær forbindelse til forårets komme. Det er en måde at byde foråret velkomment på og at vise glæde og gode intentioner.

De stiliserede silhuetbilleder er for de flestes vedkommende klippet med saks, andre skåret med en skarp kniv på et blødt underlag, f.eks. voks.

Vil man selv prøve, så anbefales det at holde saksen i en position og skubbe papiret mod skæringspunktet. En saks med stort håndtag og korte skæreblade er at foretrække. Det er vigtigt, at papiret har en vis stivhed og fleksibilitet, så man ikke ødelægger sit klip.

God fornøjelse.

BIBLIOGRAFI

Handmade paper:

A review of its history, craft, and science

www.researchgate.net/publication/38106934_Handmade_paper_A_review_of_its_history_craft_and_science

Kinaperspektiv – fokus på håndlavet papir,

Anne Vilsbøll, Hrymfxe 4, 1991

Papirmageri I-II-III, 1985-1991, 1996,

Anne Vilsbøll, Borgens Forlag

Paper Path og Paper Road, 1995,

Anne Vilsbøll

The Warmth of Paper

www.chinadesigncentre.com/works/china-academy-of-art-the-warmth-of-paper-at-lucca-biennale-2018.html

china-academy-of-art-the-warmth-of-paper-at-lucca-biennale-2018.html

Anne Vilsbøll er kunstner og forfatter. Hun har studeret håndlavet papir i flere lande inklusive Kina og arbejder med håndlavet papir som kunstnerisk udtryksform.

KINESISKE PAPIRKLIP TIL SALG

Danmark-Kina har en unik samling
håndlavede kinesiske papirklip.
Der er så mange forskellige slags,
at vi umuligt kan præsentere dem her.

De er smukke som kunst, men kan også
bruges til fx bordkort eller illustrationer.

Man er meget velkommen til at lave en aftale om at komme
forbi Aarhus for at se dem. **Priser fra 10 kr. for en hel pakke.**

PAPIRBROEN

Udstillingen vises indtil
22. september 2019.
Næste stop er USA.

I Hune i Nordjylland ligger et tidligere supermarked. Det er en firkantet industriel bygning med en stor p-plads – og alligevel er der allerede udenfor noget, der signalerer, at det her er usædvanligt. Papirklipsballerinaer i rustent jern. Når man så kommer indenfor, åbner der sig et magisk univers, hvor papir er transformeret til kunst.

Vi er i Center for Papirkunst, hvor man dedikeret viser, hvad et skrøbeligt materiale og en beskeden saks kan udrette. Bag centret står Bit Vejle, der er en ægte ildsjæl. Hun tager imod og fortæller, at det her er en drøm, der er kommet til live. Hun klipper selv i papir, og kernen i museets samling er hendes egne papirklip.

Særudstillingen er Paper Dialogues, hvor Bit Vejle har inviteret Xiaoguang Qiao til sammen med hende at fabulere over dragemotivet. Dragen findes både i kinesisk og nordisk mytologi, men opfattelsen af en drage er meget forskellig. Den kinesiske drage er stærk og positiv, den nordiske er stærk og negativ. Og det er i det spænd, de to kunstnere udfolder sig, i dialogen. En dialog mellem kulturer, og en dialog mellem mennesker. Begge kunstnere håber, at publikum vil gå ind i dialogen og selv engagere sig.

To kunstnere fra hver sin ende af verden mødes og skaber en fælles kunstnerisk platform. Deres udgangspunkt er de ligheder, der linder dem sammen, men de udforsker i lige så høj grad de forskelligheder, der også er. Det som er – og det som ikke er.

Xiaoguang Qiaos værk hedder Fish and Dragon Change. Det er monumentalt – 190x900 cm – og formatet i sig selv er med til at give beskueren lejlighed til refleksion. For somme tider er gøreelse og størrelse med til at give den ekstra dimension.

I en montre er der en minimal drage fra Jersey, og den er bare så anderledes i sit udtryk. Når man ser den mægtige kinesiske drage og forestiller sig den ned-

skaleret, ja, så ville den give et helt andet indtryk.

Den kinesiske drage lever i vand – flo-der og skyer – og derfor er det helt naturligt, at den her afbilledes sammen med fisk. Fish and Dragon Change er også en kinesisk metafor fra klassisk kinesisk litteratur. Den beskriver, hvordan ting forandrer sig i hele deres essens. Klippet er derfor kunstnerens billede på, at kineserne oplever ændringer af en uovertruffen karakter i disse år.

Der er mange elementer og lag, man kan fordybe sig i, men det er ikke en tolkningstung fremstilling, men en legende let udnyttelse af en klassisk kinesisk kunstform.

Julie Brink

KATALOG TIL UDSILLINGEN

Xiaoguang Qiao og Karen Bit Vejle
Paper Dialogues

The Dragon and Our Stories
China Today Art Museum
Publishing House 2014
111 sider. Rigt ill. 150 kr.

SINDBERG

– HVEM?

– den næstmest kendte dansker i Kina

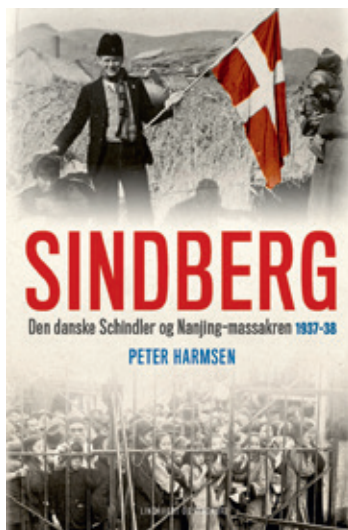
Fortæller man kineserne, at man kommer fra Danmark, er der en god chance for, at de udbryder "Antusheng!" Antusheng, eller på dansk H.C. Andersen, er helt uden sammenligning den kendteste dansker blandt mere end en milliard kinesere.

Men hvem er den næstmest kendte dansker i Kina? Måske vil det vise sig at være et navn, som ikke er hvermandseje i Danmark: Sindberg. Bernhard Arp Sindberg, den danske helt fra Nanjing-massakren i 1937 og 1938, bliver i Kina hyldet som én blandt en lille håndfuld af udlændinge, der ikke svigtede i den mørkeste stund under krigen mod Japan.

Hvem var Sindberg? Det korte svar er, at han var Danmarks Schindler. Som den etnisk tyske forretningsmand, der reddede hundrevis af jøder i Holocaust, var Sindberg et almindeligt, fejlbarligt menneske af kød og blod, som fandt nye sider af sig selv, da han pludselig stod midt i et folkemord af uhyggelige dimensioner.

Det er efter min mening ikke at tage munden for fuld at kalde ham for den måske største humanitære skikkelse i det 20. århundredes Danmarkshistorie. Ingen anden dansker har på egen hånd, og i helt konkret forstand, reddet tusindvis af medmennesker fra død og fornedrelse. Nu bliver han endelig anerkendt i sit fædreland. Til august bliver en statue af ham indviet i Mindeparken i hans fødeby Aarhus.

Jeg husker ikke præcis, hvornår jeg selv første gang hørte om Sindberg. Jeg tror, det må have været i år 2000, mens jeg arbejdede som journalist i Beijing for det franske nyhedsbureau AFP. Der var intens fokus i Kina på Nanjing-massakren, ikke mindst når der var problemer i forholdet til Japan, og det skete tit, at jeg af min redaktør blev sendt til en pressekonference arrangeret af det ene eller det andet kinesiske regeringsorgan om

Peter Harmsens bog
**"Sindberg: Den danske Schindler
 og Nanjing-massakren, 1937-38"**

udkommer i midten af august
 på Lindhardt og Ringhof.
 Den er baseret på studier i arkiver
 i Kina, Danmark og USA.

Bogen, som er på godt 300 sider,
 bliver lanceret på Dokk1 i Aarhus,
 samtidig med åbningen af en udstilling
 om Sindberg og hans tid i Nanjing.

Dronningen afslører sammen med
 en delegation fra Nanjing en statue
 til minde om Sindbergs indsats
 i Mindeparken, Aarhus,
 lørdag 31. august.

begivenheder, der allerede dengang lå over 60 år tilbage i tiden. Af og til deltog også øjenvidner, som kunne fortælle om de grusomme begivenheder. Mange havde været børn dengang, men nu var de rynkede og hvidhårede.

Samtidig var der også interesse i de kinesiske medier for de udlændinge, som havde

bidraget til beskyttelse af kinesiske civilister og krigsfanger i de blodige uger efter den japanske besættelse af Nanjing i december 1937, og det var her, at navnet Sindberg pludselig dukkede op.

Kinesiske diplomater havde opsporet hans familie i Aarhus, og der blev gravet detaljer frem om hans mærkelige skæbne – sønnen af en østjysk ostehandler, som ved tilfældighedernes spil endte i en rolle, hvor tusindvis af kinesiske skæbner afhang af ham, i en alder af bare 26 år.

Det er en fantastisk historie, og det er en historie, som jeg på opfordring af Julie Brink fra foreningen Danmark-Kina har skrevet en bog om. I min bog har jeg forsøgt at opridse det hændelsesforløb, som førte til, at Sindberg endte som en central figur midt i et verdenshistorisk opgør mellem Kina og Japan.

Sindberg var opsynsmand på en cementfabrik, som var opført af F.L. Smidth på vegne af den kinesiske virksomhed Jiangnan Cement og lå 23 kilometer øst for Nanjing, den daværende kinesiske hovedstad.

Da den japanske erobringshær nåede frem i begyndelsen af december 1937 og begyndte at dræbe og voldtage vilkårligt blandt civilbefolkningen, søgte egnens bønder beskyttelse i området lige uden for fabrikkens hegn. De havde set, at japanerne omhyggeligt styrede uden om fabrikkens område, fordi de var under det indtryk, at det var udenlandsk ejendom. Det var den egentlig ikke, men det var en fiktion, som fabrikkens kinesiske ejere benyttede sig af for at forhindre japansk overtagelse.

Trods sin unge alder havde Sindberg oplevet en del. Han havde været i lære som både skiltemaler og mejerist, han havde været sømand, og han havde været i Fremmedlegionen.

Men han var ikke på nogen måde rustet til den opgave, han stod over for kort før ju-

len i 1937, også selv om han delte ansvaret for fabrikken med den tyske ingeniør Karl Günther. Antallet af flygtninge, som samlede sig omkring fabrikshegnet, voksede fra den ene dag til den anden, og på ganske kort tid i midten af december nåede befolkningen i den interimistiske flygtningelejr op på 4000.

Det var i den korte periode, at Sindberg traf en skæbnesvanger beslutning. I stedet for at se passivt til valgte han at sætte alt ind på at hjælpe de nødstedte kinesere. Først og fremmest stillede han sig i vejen for de japanske soldater, som forsøgte at tilvinge sig adgang til cementfabrikken med det formål at terrorisere lejrens forsvarsløse indbyggere.

Det var nok det, der prentede sig allertydeligst i erindringen hos de overlevende kinesere: Ene mand, bevæbnet med et Dannebrog og nogle gange et jagtgevær, sørgede han for, at myrderierne standsede ved fabriksporten. Det kunne have kostet ham livet, for alt tyder på, at han var en torn i øjet

på den japanske besættelsesmagt. Japanske soldater så langt væk som i Shanghai, 300 kilometer borte, talte om ham.

Kilderne tyder på, at Sindberg i december 1937 og januar 1938, mens Nanjing-massakren var allerværst, blev grebet af et næsten manisk ønske om at hjælpe "sine" kinesere.

Mens flygtningelejren efterhånden voksede og til sidst husede 10.000 mænd, kvinder og børn, åbnede han en slags hospital i fabrikkens infirmeri. Han fik det bedste ud af begrænsende ressourcer – hans egen beskedne lægefaglige viden fra et liv til søs og infirmeriets basale beholdning af medikamenter – og tog sig af endda meget alvorlige tilfælde. En af hans patienter var en ung landmand, som næsten havde fået hovedet hugget af.

Sindberg gjorde også en indsats gennem talrige rejser med bil ind til Nanjing for at proviantere og koordinere med de vester-

lændinge, der opholdt sig i hovedstaden. Egentlig var rejser forbudte i omegnen af Nanjing, men Sindberg forstod at sno sig rundt om systemet, blandt andet ved at tage japanske passagerer med på sine ture. Det var et mareridtsagtigt landskab, som han kørte igennem, og han tog billeder, som kom til at indgå i en omfattende dokumentation af de grusomme begivenheder i Nanjing.

Det hele endte brat i marts 1938, da F.L. Smidth fjernede ham fra hans post på cementfabrikken. Det var klart, at han var upopulær blandt japanerne, men meget tyder på, at de var parat til at lade ham blive.

Min fortolkning af begivenhederne er, at et modsætningsforhold med Karl Günther var blevet så tilspidset, at enten den ene eller den anden var nødt til at rejse bort. Günther havde bedre forbindelser, og derfor blev det Sindberg.

Sindberg havde en historie både før og efter Nanjing, men det var de 104 korte dage, han opholdt sig på Jiangnan Cement, som gør ham til noget unikt i Danmarkshistorien, måske endda i verdenshistorien. Ikke alle 10.000 flygtninge i hans lejr ville være afgået ved døden uden hans mellemkomst, men de ville uden tvivl være kommet gennem Nanjing-massakren med langt større ar på sjælen.

For at få en ide om, hvordan forholdene ville have taget sig ud uden Sindbergs resolute indsats, kan vi se på forholdene i den nærliggende flygtningelejr ved Qixia-templet, hvor ingen udlænding stillede sig i vejen for besættelsesmagten, og japanske soldater kunne komme og gå – plyndre, myrde og voldtage – som de ville.

Det overraskede mig under arbejdet med bogen, at Sindberg satte sig så mange spor alle mulige sandsynlige og usandsynlige steder. Han optræder i en rapport fra den amerikanske flådes efterretningstjeneste fra 1938, hvor han bliver brugt som kilde for påstande om en voksende japansk handel med opium i området omkring Nanjing. Han nævnes også efter 1945 i forbindelse med krigsforbryderprocessen i Tokyo, hvor et amerikansk vidne citerer ham for at have set en kinesisk krigsfange, som var blevet tævet ihjel af japanske soldater i et landområde uden for Nanjing.

Der findes kilder til Sindbergs liv i både Asien, Europe og Nordamerika. Men på visse områder ved vi alt for lidt om ham. Sindberg

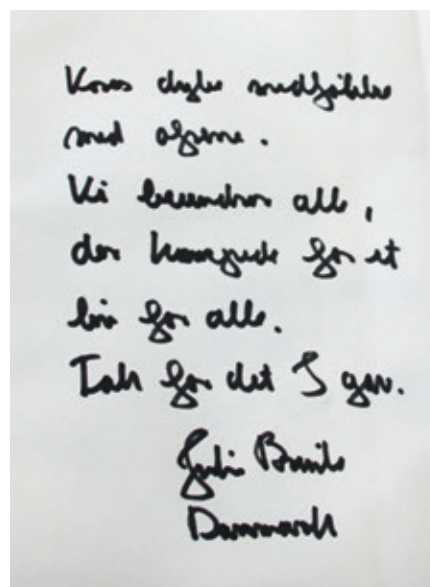
skrev aldrig erindringer om sin tid i Nanjing, og han førte heller ikke dagbog. Det skete på udtrykkelig ordre fra hans arbejdsgiver F. L. Smidth, som forbød ham at nedskrive sine oplevelser af frygt for, at et dokument af den art kunne falde i japanske hænder.

På den anden side er der overleveret et stort antal mundtlige vidnesbyrd om Sindberg. Kinesiske forskere foretog især i begyndelsen af det 21. århundrede en systematisk serie interviews af folk i Nanjing-området med erindringer om massakren. Mange kunne huske Sindberg, og de fortalte om ham, mens tid var. Det er beretninger, som de ellers ville have taget med sig i graven.

Den Sindberg, som træder frem i de forskellige kilder, er en sammensat figur. Han var noget helt særligt i de 104 afgørende dage i Nanjing. Men før og efter var han dybt gennemsnitlig. Han havde gennemsnitshøjde for sin tid, gennemsnitskarakterer i skolen, en gennemsnitlig karriere. Det er det, der gør historier som hans interessante for eftertiden. For de siger noget dybere om selve det at være menneske.

De fleste, der har læst eller hørt om folk i

krig og andre ekstreme situationer, har uvægerligt spurgt sig selv, hvordan de selv ville reagere under lignende forhold. Man kan gøre sig forhåbninger, men ingen ved noget med sikkerhed. Sindberg blev testet, og han bestod prøven.

I 2018 besøgte en delegation fra Danmark-Kina det museum, der er lavet til minde om massakren i Nanjing i 1937, **the Memorial Hall of the Victims in Nanjing Massacre by Japanese Invaders**, hvor vi blev vist rundt af direktøren. På væggen bag ved er det portrætteret af Sindberg til højre.

Foreningens formand Julie Brink havde den ære at skrive en hilsen i den officielle gæstebog.

DEN KINESISKE REJSEDRONNING

Et af min barndoms meget få billeder, men et godt billede af en lille Laila med Maos lille røde.

"Sindet skaber afstanden. Hjertet bygger broen". Sådan lyder et ordsprog, som 55-årige Laila Liu om nogen har måtte sande. Hun kom til Danmark som en ung og naiv pige uden at kende spor til hverken dansk sprog eller kultur og har bittert måtte erfare, at afstand ikke kun kan opmåles i krop og kilometer, men også i sjæl og følelser.

- Min hjemby hedder Qiqihar og ligger i den nordøstlige del af Kina i Manchuriet. Qiqihar ligger i den del af Manchuriet, som kineserne i dag kalder Heilongjiang-provinsen. Jeg er opvokset sammen med mine to yngre brødre og har haft en skøn barndom. Min ældste lillebror bor nu i Danmark og arbejder for mit firma. Og min yngste bror har valgt at bo på tropeøen Hainan i det sydlige Kina.

Laila fortæller åbenhjertigt, at hun aldrig har haft en drøm om at rejse til Danmark, før hun mødte sin eksmand, Erik. Kina har jo som bekendt været et lukket land. Og det var først, da den politiske leder Deng Xiaoping kom til magten i 1978, at man begyndte at åbne dørene op til Europa og de vestlige lande.

- Jeg mødte Erik for første gang i 1986 i en togkupe fra Beijing til Den store Mur. Jeg var i Beijing, fordi jeg deltog i et engelskkursus. Og Erik var der, fordi han havde fået et stipendium til at studere. Det var helt sikkert skæbnen, der førte os sammen i dette langsomme transporttog propfyldt med kinesere. Der var ingen turister dengang. Og jeg husker, at Erik fortalte, at det hedder "som sild i en tønde" på dansk, siger Laila og fortsætter med et smil.

- Han faldt for mig og ville gerne lære mig bedre at kende. Så derfor gav jeg ham adressen på min fars arbejdsinstitut. Dengang havde jeg ikke nogen privat postadresse, så det var den eneste måde, vi kunne udveksle breve på.

Laila forklarer, at der kun gik et halvt år, fra de mødtes i februar, til de blev gift 24. august 1986. Det var et flot bryllup med 200 gæster, og selveste byens borgmester dukkede op som et "vitterlighedsvidne". Men uanset hvor fint og fornemt brylluppet end var, havde det nyforelskede par haft store udfordringer med at få lov til at gifte sig med hinanden. Lailas forældre gav nemlig ikke umid-

delbart deres velsignelse til ægteskabet. Og de kinesiske myndigheder skulle også undersøge, om Erik virkelig var den mand, han gav sig ud for at være.

- Det var ikke nemt for nogen af os. Og jeg var bare en naiv pige, der ikke vidste andet, end at jeg gerne ville blive rigtig god til engelsk, siger Laila.

GIFT MED EN LANGNÆSE

Tredje gang er lykkens gang, siger man, og det kan der være noget om. Erik måtte i hvert fald spørge hele tre gange, før Lailas forældre sagde ja til, at han kunne tage Laila med til Danmark.

- Jeg husker, at min mor sparkede til min far under bordet og sagde: "Nu stopper du! Der er jo ikke mere en mand, der vil have hende. Hele byen har hørt rygter om, at familien Lius datter kommer sammen med en mand med en lang næse!"

Laila smiler og forklarer, at alle udlændinge i Kina bliver kaldt langnæser, fordi de har større næser end kinesere. Og at det på det tidspunkt var meget usædvanligt i Kina, at en ung pige fandt sammen med en udlænding og forlod sin familie for at slå sig ned i et andet land.

- Jeg var den første pige i min hjemby, der gjorde det, så jeg har slået rekord. Men folk mente, at det var en skandale! Min mor gav mig faktisk en lussing, da hun fik at vide, at jeg havde mødt Erik, og var bange for, det ville skabe problemer for familien.

Begge Lailas forældre er læreruddannede men var møjsommeligt kravlet op ad den sociale rangstige og sad i ledende stillinger, og de var nervøse for konsekvenserne af Lailas forhold til Erik. De frygtede, at de ville blive inddraget som medskyldige i at lave spionage. Og da hele byen kendte til historien, var det for sent at redde æren. Så de endte med at tvinge hende til at tage af sted.

- Sådan blev jeg smidt ud af mit hjem, og sådan kom jeg til Danmark, siger Laila med en bestemt mine.

Hun uddyber med at forklare, at ifølge gammel kinesisk tradition skal pigen være jomfru før brylluppet. Hvis hun har haft to mænd, vil hun ifølge myten blive skåret op i to dele af guderne, når hun dør.

- Den slags historier er min mor blevet hjernevasket med. Så derfor hader hun tanken om, at en kvinde kan have flere mænd. Det var en af grundene til, at jeg var nødt til at holde det hemmeligt for hende i flere år, at jeg skulle skilles fra Erik. Jeg vidste, hun ville komme til at hade mig for det. Men Erik og jeg nåede at være sammen i otte år, siger Laila.

DANMARK VAR ET PARADIS

Hun holder en kort pause og fortsætter sin tur ned ad Memory Lane. Efter hun var blevet gift med Erik, tog de toget fra Qiqihar til Beijing, en tur, som dengang varede 22 timer. I dag kan man gøre den på 10 timer med højhastighedstog. Videre herfra tog de den transsibiriske jernbane. Flypriserne var dengang alt for høje, til at de havde råd til at flyve til Danmark.

- Jeg plejer at beskrive mig selv som et hvidt stykke papir, som jeg begyndte at tegne på den dag, siger Laila og fortæller, at det var et kulturшок at komme til Europa.

- Mit verdenssyn krakelerede, da jeg kørte gennem Øst- og Vesttyskland. Jeg så, hvordan

Jeg fik mit første danske eksamensbevis af rektor på Blaagaard Seminarium.

Min første klasse i kinesisk, VUC Øresund i Lyngby.

omgivelserne ændrede sig fra faldefærdige bygninger med smadrede vinduer til velplejede grønne græsplaner med blomster og glade mennesker. Jeg spurgte flere gange Erik, om han var sikker på, det virkelig var Vesttyskland, for jeg kunne ikke få det til at hænge sammen. Jeg havde jo fået at vide, at kapitalistiske lande var meget fattige, og at folk havde det elendigt.

- Da toget siden kørte ind i Danmark, var jeg ved at falde bagover, for det her var jo ikke et land, men et paradis! H.C. Andersens eventyr om den lille pige med svovlstikkerne holdt jo slet ikke stik. Danmark ligner en park og er et af verdens rigeste lande, som jeg straks begyndte at skrive hjem til mine forældre om. Jeg elsker at skrive og skrev til dem hver uge om alt det, jeg aldrig fik at vide i Kina, f.eks. om Elvis og James Bond osv.

Hvordan turde du rejse hertil, når du havde hørt, at Vesteuropa var fattigt? Var du virkelig så forelsket i Erik?

- Jeg var meget naiv og vidste ikke, hvad forelskelse er. Men jeg husker, at jeg flere gange under vores tur til Danmark spurgte Erik, om han havde penge nok tilbage i sin pung.

Jeg var bange for, at han ville sælge mig, for jeg havde hørt, at der var nogle udlændinge, som lokkede kinesiske piger til at rejse. Men i stedet for at finde lykken, blev de solgt til sexindustrien i Afrika, siger Laila.

Da hun endelig kom til Danmark, følte hun ingen tryk ved at være her, for alt var så anderledes i forhold til Kina. Hun havde hørt om H.C. Andersen og dronningen, men ellers var hun ikke særligt kulturelt orienteret. Men da hun en dag hørte tale om rejse-dronningen Janni Spies, tænkte hun, at hun gerne ville gå i hendes fodspor. Og skæbnen ville, at det skulle hun komme til.

KULTURCHOK I SUPERMARKEDET

Det første halve år boede Laila og Erik i hans mors lejlighed på Tårnvej i Rødovre. Hun husker tydeligt, hvor ked af det hun blev, da hun opdagede, at der intet liv var på gaderne. Hun blev nærmest bange og spurgte sig selv, hvad det var for et land, hun var kommet til. Her var jo ingen mennesker.

- Der var mange ting, jeg undrede mig over. Jeg kunne f.eks. ikke forstå, hvordan det kunne lade sig gøre, at man bare puttede af-faldet ind gennem et hul i væggen, når man skulle smide det ud. Vi boede på 6. sal, så det var en gåde for mig, hvor det blev af. Men en dag fandt jeg heldigvis ud af, at det bare røg ned gennem en skakt til en beholder nede i gården, griner Laila.

Til at begynde med ville hun kun drikke kogt vand, som man jo gør i Kina. Og hun var fuldstændig uforstående overfor, at danskerne fejrer jul og fødselsdag. Det gør man jo ikke i Kina, så det var noget af en overraskelse for hende at pakke gaver ud og tænde lys i lagkagen.

- Første gang jeg skulle være med til at fejre jul, tænkte jeg, at det var noget fantastisk flot papir, man pakkede gaverne ind i. Og da jeg syntes, det var synd bare at smide papiret ud, gik jeg i gang med at glatte det ud og gemme det til en anden god gang. Jeg har samlet på julepapir i mange år, siger hun.

Der kan fortælles mange historier og skrives bestsellers om kulturforskellene imellem kinesere og danskere. Laila har f.eks. skulle lære at spise med kniv og gaffel. Og da hun første gang skulle handle i supermarkedet, fik hun et kæmpe kulturшок, for dengang gik man ikke bare rundt blandt hylderne i Kina og lagde varer i kurven.

- Kassedamerne spørger altid til sidst: Elers andet? Jeg syntes, det var et meget mær-

keligt spørgsmål, for jeg kom til at tænke på "Anders And" og svarede derfor nej tak i den tro, at jeg blev spurgt, om jeg ville have et Anders And-blad med hjem.

En dag kunne Laila ikke holde det ud mere, så hun spurgte Erik, hvordan det kunne være, at danskerne elsker Anders And så meget, at de altid spørger, om man vil have et blad med hjem.

Det har de to grint meget af.

- Udlændinge har det ikke let. Men det er endnu sværere for en dansker at lære kinesisk. Det kan også ende i ren komik, mener hun.

FØRSTE GODKENDETE KINESISKLÆRER

Lailas liv tog først rigtig form, da hun begyndte at læse til lærer på Blaagaard Seminarium i 1987. Hun var i forvejen uddannet lærer fra Kina, men da hun så et opslag i Søndagsavisen om, at Blaagaard Seminarium gerne ville etablere en klasse for udlændinge, der allerede var uddannet lærere, slog hun til for at forbedre sine kvalifikationer.

- Det var hårdt, for mit danske sprog var

Mit livs første kærlighed.

Min bryllupsrejse gik til Zhalong Nature Reserve i min hjemby Qiqihar, Heilongjiang. Min hjemby hedder også Trainers Hjem, for der flyver de til fra Sydkina om sommeren.

Her ses toget, som jeg kom på mit livs første rejse ud af Kina med!

Med Lars ...

Med Joachim ...

Og med Danmark-Kina. Gode venner alle vegne.

ikke godt nok til at studere på så højt et niveau. Derfor valgte jeg engelsk og musik som linjefag, siger hun.

I løbet af seminarietiden tog hun et år til USA for at studere "over there". Og da hun kom hjem, gik hun til eksamen og bestod afgangsprøven. Efterfølgende begyndte hun at undervise i engelsk, matematik og dansk for folk med samme baggrund som hende selv. Og hun begyndte ydermere at undervise i kinesisk på VUC Øresund i Lyngby og sidenhen på Espergærde Gymnasium og HF.

- Jeg har faktisk skrevet mig ind i danmarkshistorien ved at være den første lærer i Danmark, der har undervist i kinesisk. Og jeg blev godkendt af Bertel Haarder, der var undervisningsminister dengang, siger Laila.

SPROG OG KULTUR HÆNGER SAMMEN!

Igennem sit arbejde som skolelærer på VUC fik Laila fasttømret, at sprog og kultur hænger uløseligt sammen. Hun begyndte at arrangere rejser for de studerende, som meget hurtigt blev populære. Og snart fik Laila travlt med at rejse og måtte træffe et valg for

LAILA LIU

FOLKELIG AMBASSADØR MELLEM KINA OG DANMARK!

- Laila er født i Kina.
- Laila hedder Liu Xiaoming på kinesisk.
- Laila lærte dansk på 1,5 år, efter hun kom til Danmark i 1986.
- Hun er både uddannet lærer i Kina og fra Blaagaard Seminarium i København, Søborg.
- Laila har undervist i kinesisk på VUC og gymnasier, og flere af hendes elever har i dag topstillinger i danske erhvervsorganisationer i Kina.
- Laila ejer rejsebureauet Sinex Rejser, hvor hun arrangerer kulturrejser imellem de to lande.
- Laila ejer også firmaet Sinex Group International. Det firma laver high level arrangementer inden for både kultur og business med relation til Kina. Ved flere af arrangementerne har der været deltagelse af danske folketingsmedlemmer og kinesiske ministre og provinsguvernører.
- Laila er specialkonsulent for dansk-kinesisk turisme.
- Laila er specialkonsulent for Shakespeare Festival Hamlet Scenen.
- Laila er Senior Advisor of Amalienborg's Commercial Zone of Denmark.
- Laila er i 2017 blevet kåret til den tiende mest indflydelsesrige kineser i Europa.
- Laila drømmer om at skrive en selvbiografi med titlen "Fra en grim cølling til en vild svane" inspireret af H.C. Andersen.

Laila Liu mener, danskere og kinesere har meget at lære hinanden.

Mor for første gang:
Min søn Alexander, Yuanji Liu,
han er nu 25 år gammel.

fremtiden. Og valget faldt på at forsætte med at arrangere rejser til Kina.

Den energiske kvinde kan nu se tilbage på et eventyrligt liv, hvor hun har fået tre børn, Alexander på 25, William på 19 og Victoria på 13, med tre forskellige danske mænd.

Det er fuldkommen uhørt i Kina, men Laila fortryder intet, for hun har et godt forhold til sine tre mønsterbørn og tre mænd.

I SLÆGT MED DJENGIS KHAN

- Jeg vil sige, at der er tre områder, der har formet mig. Det første er det genetiske. Jeg er i slægt med Djengis Khan, der som bekendt ville erobre og besejre verden. Den kampgejst hører til mine familiegener, som jeg ikke kan løbe fra. Det andet område, som har præget mig, er, at jeg er storesøster og altid har skullet være forbillede og tænke på, hvad jeg siger og gør. Jeg er simpelthen opdraget på en flinkeskole til at skulle opføre mig som "pleaser", siger Laila og forklarer, at det tredje område, der har præget hende er, at hun er kommet fra et lukket land til et åbent land i 1986.

I lighed med sit land, Kina, har Laila også

åbnet sit sinds dør. Laila føler, at hun og Kina igennem de sidste 34 år har gennemløbet en parallel udvikling.

Hun er ikke i tvivl om, at hendes succes skyldes, at Kina og Danmark har et godt forhold, som har bevirket, at hun kan folde sig ud som en plante i den bedste jord. I dag er hun indehaver af sit eget firma, grundlagt og opbygget af hende selv. Hun er veluddannet, og som en af de få kinesere har hun været i stand til at få indflydelse på samfundsmæssige beslutninger. F.eks. blev hun af Erhvervs- og Vækstministeriet, den danske ambassade i Beijing og VisitDenmark enstemmigt udnævnt til specialrådgiver for det dansk-kinesiske turismeår i 2017.

I 2018 var Laila med ved åbningsceremonien i Venedig for turismeåret for EU og Kina. Laila deltog også i "EU-China Tourism Year Parliamentary Day" i 2018 i EU-parlamentet i Bruxelles.

- Jeg er kommet på det rigtige tidspunkt. Men jeg er kun der, hvor jeg er i dag, fordi jeg altid knokler og kan lide at arbejde. Gud har givet alle muligheder, og jeg har udnyttet mine, siger Laila.

Slutteligt minder hun om, at vi skal huske at give hinanden kærlighed. Det er det, verden mangler for at blive et bedre sted. Vi skal tolerere hinanden uanset baggrund og religion, for det vil på sigt give det bedste resultat. Og så mener hun, at vi skal stoppe med at lede efter ben i ægget – eller på dansk: hår i suppen – og finde fejl ved hinanden.

- Jeg har haft succes, fordi jeg har gode mennesker omkring mig, og fordi jeg prøver at udvise storsind. Jeg vil ikke gå i små sko og tænke: Hvorfor får jeg ikke det og det? Jeg har altid sagt til mine børn: Lad andre få først. Du skal nok nå at få, hvad der tilkommer dig, mener Laila Liu.

Gitte Ørnkow er freelance journalist med speciale i fortællende journalistik/features, der søger ind under huden på historien. Hendes portrætter handler hovedsageligt om almindelige menneskers helt usædvanlige liv.

DEN KINESISKE DRAGE PÅ SPIL

H.C. Andersen Festspillene er en frivillig forening, som hver sommer opfører et af H.C. Andersens eventyr i Den Fynske Landsby i Odense. Foreningen drives af en arbejdende bestyrelse og frivillige kræfter, mange af de frivillige er forældre til de børn og unge, der hvert år medvirker i forestillingen.

Derudover findes der en gruppe af H.C. Andersen Festspillenes Venner, som kommer igen år efter år, bare for at være en del af den store "familie", som sommer efter sommer bruger deres ferie i Den Fynske Landsby med det ene formål at give de unge mennesker den succesfulde og fantastiske oplevelse, det er at stå på en scene.

Allerede i januar er der audition til årets sommerforestilling. Der er mange sommerfugle i maverne denne dag, og endnu flere, når de unge udvalgte så kommer til rolleuddeling i marts måned og får tildelt den eller de roller, de skal spille i løbet af sommeren.

I april måned går både bygge- og syhold i gang med at skabe scenografien og kostumerne. Børn og unge begynder at øve med instruktør, korleder og koreograf.

I en forestilling som Nattergalen er instruktør og koreograf specielt meget på banen, for hvordan går eller danser man som en kineser? Har en kineser en speciel mimik, vi kan efterligne? Skal vi i det hele taget afspejle "virkeligheden" i et eventyr; behøver det overhovedet at ligne en kineser?

Der er mange spørgsmål, der skal besvares og tages beslutning om, inden publikum sætter sig på rækkerne i amfiteatret i Den Fynske Landsby til premieren den 17. juli kl. 16.00, og spændingen bliver udløst.

CARSTEN FRIIS, SOM ER INSTRUKTØR PÅ NATTERGALEN, HAR GJORT SIG FØLGENDE TANKER:

Det er altid en sjov og spændende opgave, når man som instruktør og kunstnerisk ansvarlig skal arbejde i et univers, der ligger langt fra vores eget. Mange elementer skal tænkes ind: scenografi, kostumer, lyde, måden at bevæge og gestikulere på – og sådan kunne man blive ved.

Rammerne skal som udgangspunkt være i orden, og for en sceneproduktion er det i høj grad kostumerne og selve dekorationen. Her kan vi helt faktisk søge oplysninger gennem artikler og billeder, og det gør vi – men samtidig skal det også have det eventyrlige præg, som vi véd drager og tiltrækker publikums øje.

Derudover er der det menneskelige aspekt – den måde, vi oplever det kinesiske folk på. Her er det mere komplekst, da vi jo egentlig kun kan formode, hvordan den enkelte kineser oplever sig selv i deres verden. En stærk kultur med stærke traditioner, og en kultur, hvor magthaveren (i dette tilfælde kejseren) ikke kun er den politiske leder, men også det åndelige overhoved.

Måden at underkaste sig på, måden at lide med sin leder og skænke den ubetingede kærlighed til ham er for os svær at identificere sig med. Vi har talt om det med vores medvirkende børn og unge og forsøgt at forklare sammenhængen, og det har i sig selv været en givende proces for både dem og os.

Vi har arbejdet med kropssprog og måder at reagere på. Den ydmyghed, der ligger i at bukke og give plads til roen i mødet mellem mennesker, ligger langt fra den danske "model", hvor lyde og store krammere er hverdagskost for alle.

Og så er der den for os karakteristiske "gang" – måden man bevæger sig på. Små skridt, hvor man – uden at stresse – får en fornemmelse af fremdrift og arbejdsomhed. Det er et af de elementer, som er gode at have med, da det er overskueligt for vores børn og unge at implementere – så det har vi dyrket.

Men uanset research og gode intentioner, så vil resultatet altid være "scenebaseret". Dels fordi selve produktionstiden i sig selv begrænser, hvor dybt man kan gå, og dels fordi vores medvirkende jo er børn og unge, der ikke som sådan har professionelle redskaber til rådighed i deres arbejde med karaktererne.

Og så skal vi selvfølgelig heller ikke glemme, at det er en dansk fortælling, hvor udgangspunktet alt andet lige er "eventyret"; det univers, hvor alt kan ske, og alt er muligt.

Vi har nydt arbejdsprocessen; at lave *Nattergalen* og introducere en anderledes verden for vores børn og unge har været en skøn opgave. At lege med musik, klassiske kinesiske danse og måden at gestikulere på er udfordrende og en fantastisk læreproces for os alle – og det er præcis dét, der gør det sjovt.

At få en fantastisk drage på scenen i det smukke slottsbillede, gør kun oplevelsen stærkere for såvel medvirkende som publikum – og der er vel ikke noget mere kinesisk end en stor flot drage?

VIL DU OPLEVE NATTERGALEN KVIT OG FRIT?

Danmark-Kina har fået 8 fribilletter, som vi udlodder til foreningens medlemmer. Først til mølle og maks. fire pr. medlem – så kontakt straks foreningen på vdsk@mail.dk. Vi skriver på vores FB-side, når alle billetter er væk.

Photo: Claus Willems

Danmark-Kina udlejer
en ægte kinesisk drage.
Den er så glad for at få
lov til at være med i den
flotte forestilling og være
sammen med alle de
skønne unger.

H.C. ANDERSEN FESTSPILLENE 2019 PRÆSENTERER

NATTERGALEN

17. JULI TIL 10. AUGUST
DAGLIGT KL. 16.00
FORMIDDAGSFÖRESTILLING
DEN 7. AUGUST KL. 11.00

KÖB DIN BILLET PÅ
HCANDERSENFESTSPILLENE.DK
ELLER VED VORES NYE
INDGANG LIGE VED
SIDEN AF SORTEBRO KRO

BILLETPRISER (INKL. PROGRAM):
VOKSNE: 130,-
BÖRN: 70,-

HUSK AT TEATERBILLETEN GIVER ADGANG
TIL DEN FYNÖKE LANDSBÖ FRA KL. 14.00

KINESISK NYTÅR 2020

Hvis du ikke har en kalender, der rækker så langt, så skriv en huskeseddel, for **søndag den 19. januar 2020** fejrer vi nemlig igen kinesisk nytår ved en storstilet folkefest i Musikhuset Aarhus.

Vores nytårsfejring har længe været den største i Danmark, vistnok også i Skandinavien. I hvert fald er det gerne sådan, at folk kommer rejsende til langvejs fra. Og der er da så afgjort også noget at komme efter; endda noget for enhver smag.

I foreningen arbejder vi utrætteligt på at gøre arrangementet endnu bedre ved fx at have flere og andre boder; end dem vi plejer. Vi vil også gerne kunne præsentere forskellige udstillinger og allerhelst arbejdende kunsthåndværkere.

Men noget af det, som vi mangler mest, er frivillige til at bære hele arrangementet igennem, så hvis du har tid og lyst til at være med, må du meget gerne sige til allerede nu. Du behøver ikke at tale flydende kinesisk eller at vide alt om Kina; og du behøver ikke nødvendigvis at knokle på 10 timer i træk! Vi finder en opgave, der passer til dig.

Send en mail til vdk@mail.dk eller ring til mig på 6135 3741.

*Mange hilsner
Torben*

Bogen har vi ikke, men farvefotos fra begyndelsen af 1980'erne er på lager.

MOGENS STRYHN

En af de helt store gamle globetrottere, fotografen og forfatteren Mogens Stryhn, er faldet fra. Han døde her i foråret i en alder af 82.

Mogens rejste vist i hele verden, men hans forholdsvis tidlige besøg i Kina vakte opsigt. Og især blev det bemærket, at han kom andre og mere ydmyge steder, end de, der på det tidspunkt ellers besøgte Riget i Midten.

Da vi drev butikker i København og Aarhus, solgte vi Mogens Stryhns bøger og billeder. Vi ligger stadigvæk inde med et stærkt begrænset antal af hans fotografier fra Kina i 28x40 cm. Pris 40 kr. plus forsendelse.

Skriv på vdk@mail.dk, hvis du er interesseret, så sender vi flere detaljer.

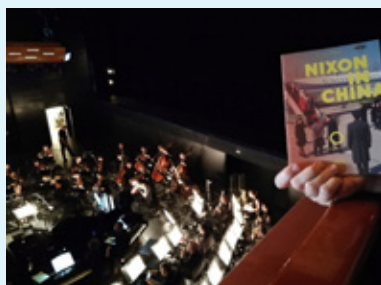
FACEBOOK

Det er efterhånden med mere end blandede følelser, at vi anbefaler Facebook. På den anden side er det en genial platform for hurtige nyheder, og hvis man bare bruger den med omtanke, er der grænser for, hvad man kan risikere.

Hvis du klikker ind på siden Danmark-Kina, risikerer du faktisk først og fremmest at blive lidt klogere på Kina og kineserne. Vores flittige redaktrice lægger nemlig dagligt hurtige nyheder ud om alle tænkelige og utænkelige tilgange til den kinesiske virkelighed.

Klik forbi, så du ikke går glip af noget. Og endnu vigtigere: Like og følg, så vi får større vægt. Og allerhelst: Del med hele dit netværk.

THE WILDEST BAND

Dansk Kulturinstitut har inviteret det kinesiske kvindebånd The Wildest Band samt filminstruktøren He Xiaopei til at deltage på dette års Kulturmøde på Mors i august.

The Wildest Band spiller folkemusik og skriver sange om ligestilling, migration og menneskerettigheder. På Kulturmødet er de en del af et internationalt program fredag aften 23. august, hvor de bl.a. skal spille i forlængelse af og jamme med Benjamin Koppel, der spiller sammen med en egyptisk duo samt den dansk-palæstinensiske sangerinde Nadin Burqan.

Our Marriages bliver vist i Bio Mors' Store Sal torsdag aften 22. august på Kulturmødet, og efter filmen deltager instruktøren He Xiaopei i en Q&A.

Derudover spiller The Wildest Band

21. august Vrå Højskole
22. august Krabbesholm
24. august Silkeborg Højskole

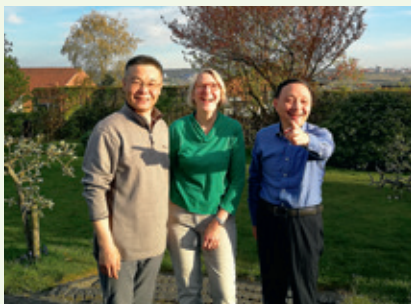
DELEGATIONSBesøg 1

Som NGO-organisation vægter vi det direkte diplomati meget højt. Vi har et kolossalt netværk i både Danmark og Kina, og noget af det, som vi – i al beskedenhed – er vældig gode til, er at sætte de rigtige mennesker eller organisationer i forbindelse med hinanden.

Det er ikke nødvendigvis noget, som vi selv får videre stor *credit* for, men på den måde opfylder vi foreningens formålsparagraf. Samtidig skaber vi et endnu større netværk og – må vi jo tilstå: Så synes vi, det er sjovt.

Her er nogle utraditionelle billeder fra et af de seneste besøg:

En delegation fra byen Nanjing var i Århus for at få de sidste detaljer på plads omkring statuen af Sindberg (se side 36). Vi traf flere af deltagerne i Nanjing i sommeren 2018, så de var allerede 'gamle venner'. Derfor var det da også oplagt at invitere delegationen hjem privat, hvor de blandt andet fik serveret rødgrød med fløde.

DELEGATIONSBesøg 2

Kultursamarbejdet mellem Danmark og Kina foregår på mange fronter. Som i Danmark involverer store virksomheder sig også i kulturlivet.

Her i juni var vi til middag med Xu Niansha, der er formand for Poly Group. Poly Group er et af verdens største firmaer og den bedst indtjenende statslige virksomhed i Kina. Som sammentræf nu engang er, så startede Poly Groups engagement på det kulturelle område netop med skulpturerne fra stjerntegnsfontænen fra Yuanmingyuan (omtalt i dette nummer side 6). Poly Group har købt nogle af skulpturerne tilbage til Kina.

Xu Niansha fortalte, at der havde været ophedede diskussioner i bestyrelsen i forbindelse med beslutningen. Men at det havde været en rigtig beslutning, og at det var godt både for forretningen og for Kina at udvide fra forsvarsindustrien.

Når man har besøg af kinesere, stiller man op til det traditionelle "familiebillede". Man udveksler også gaver, og som man kan se, så vakte vores lykke. Det var et stykke dansk kunst, meget passende til Poly Groups formand.

DANMARK-KINA.COM

Hvor Facebook er god til de hurtige nyheder, er hjemmesiden stedet for uddybning og baggrund. Rasmus, der er ny aktivist i foreningen, er ved at opbygge en helt ny hjemmeside til afløsning af den gamle. Vi glæder os til at vise jer den, efterhånden som arbejdet skrider frem.

JAN ØBERG udstiller sin installation SPAR i Palazzo Morale på biennalen i Venedig indtil 24. november.

Installationen integrerer fotografier, genstande og malerier, og der vises to videoer på ca. 45 minutter. Det handler ikke kun om Kina, men også om Kina.

Efter Venedig skal udstillingen ud i den store verden.

Interesseret? Så kontakt Jan Øberg og hør mere om mulighederne for et samarbejde.

<https://obergphotographics.com/2019/05/07/spar-exhibition-partnership-program/>

Returneres ved varig adresseændring

Afsender: **Danmark-Kina**, Marie Belows Vej 14, 8200 Århus N
HUSK at give os besked om flytning på tlf. 86 23 10 12 eller vdk@mail.dk

FOTOS FRA KINA 6

AF JENS SCHOTT KNUDSEN

MOD NYE HØJDER

Udsigt fra Jingshan Park i Beijing med byens Guomao skyline i baggrunden. Guomao-kvarteret blev etableret som et af byens centrale forretningsområder i midten af firserne. Siden da er kontorbygningerne skudt højere og højere til vejrs.

I løbet af de sidste 10 år har Beijings skyline ændret sig markant, og at man er i en by, kan nu ses fra næsten hvert et hjørne af Beijing. Den flade, gamle, grå by er væk. Den seneste tilføjelse til bybilledet er den halv-kilometer høje *China Zun* (中国尊), som med sine 108 etager nu er Beijings højeste.

China Zun vil sandsynligvis forblive den højeste bygning i byen i den nærmeste fremtid, da Beijings byregering sidste år besluttede, at nye bygninger i Guomao ikke må være højere end 180 meter. Højderestriktionerne vil dog ikke bremse udviklingen af Guomao foreløbigt. Når den seneste udvidelse af Guomao står færdig i 2025, anslås det, at hele distriktet på små 30 hektar vil rumme over 600.000 arbejdspladser.

Jens Schott Knudsen
er dansk fotograf og jurist
bosat i Shenzhen.

Mød ham på <http://blog.pamhule.com/>.